

Lome

Solo Puwano Matanema:na:wa Wekeye

Yesu hepene falemi yapene talo elipei epela: tomoipe (27) itapa tepela: Poleyewi sawi we momateyakeye. Sawi we Poleyewi momateya ikila emiwa Polewa Kolini taunewemi enekeye. Kotepela: tima:na: tisene kesale Fipiyewi sawi we tiyapola:, Lome sitiwemi Kelesowemi kulu hapa sena kesale sita:nema selawapokeye.

Polewa Sepene peleya: ha:na:na:nase matanese, Lome sitiwemi inapola:, Lome siti emi Sepene peleya: emi hanaposakeye. Lome sitiwemi Yu senawana Yu senama telawala Kelesowemi kulu hanapola: sita:nekeye. Lome sitiwemi Polewa a hanapose, sena nokamoke Yesuwa solo mini emiwa sena kesale noka Yesuwemi epesene meneye tiye Kelesowemi kulu hapakeye. Alanase Lome kulukulu koane sena kesaleyewi Yesuma himu semetei esa: matanawa heneye hekeya matanemita: Poleyewi waloma:na:pela: matanakeye.

Aputa: Poleyewi Sepene peleya: emi ha:na:na: matana kamona ewa eta: hapamakeye. Alawamona Polewa Yelusaleme sitiwemi hapakeye. Hapawa Lome ami senayewi ewa tipolo selawapokeye. Tipolo enewa Lome sitiwemi siliyapola: hapakeye. Alawamona Polewa Lome siti tipolo koane selawapo enewemi, sena kesale noka ewa elakemi inapita:, Yesuyewi sowa se tiye mikeye.

Lome Suluwemi Mou Elakamo Momateya

- 1:1-15 Poleyewi sawi we ma:ta: tiye momateyakeye.
- 1:16-17 Senayewi Kotema himu semetei matanesaleke Koteyewi Ene Ewa hekeya alusewa kinisekeye.
- 1:18-3:20 Sena kesaleyawa olokeyatela timinisenase Koteyewi falasisewa tuwatesek-eye.
- 3:21-4:25 Senayewi Yesu Kelesoma himu semetei matanesaleke, Koteyewi mokopo seselese heleye tisekeye. Solo ele sepapoyewi sena amowa eta: heliye tisemakeye.
- 5:1-7:25 Mane napowana mane olokeyatelawala momateyakeye.
- 8:1-39 Ho Napoyewi niwa seselesekeye. Aputa: Koteyewi nima himu iliyewi matanesek-eye.
- 9:1-11:36 Ikila yemiwa Yu senayewi Yesu Kelesowa makuluhanosaleke kamunuse, sikape Koteyewi seselesaleke iwa sita:pesena:pela: meneye tiye Yesu Kelesowa kulu hanaposak-eye.
- 12:1-15:13 Kelesowemi kulu hapa sena amowa seli sita:la: solo amowa ta: timita: momateyakeye.
- 15:14-16:27 Poleyewi solo nowa selese epama e seyawa sawi weyamo momateyakeye.

Sena Kesale Lome Sitiwemi Sita:nema Poleyewi Sawi Momate Tiye Selawapowa Wekeye

¹ Pole neyewi Lome Keleso sena kesale sawi we kima momate tiye ilikepilakeye. Yesu Keleso E tima:na: tisene sena amowa nekeye. Koteyewi newa apasolo sena temita: ta:peyakeye. Kote

solo napowa neyewi sena kesalema se tiye mita: Koteyewi newa hamona e seyakeye. ² Apula:, “Solo napolo amowa neyewi sena kesalema se tiye miya:na:keye,” aluse puwano fa:nemi Koteyewi sepapolakeye. Koteyewi Ene aupe-sakeye au seyawa sepatosene senayewi Kote pukawemi momateyalakeye. Momateyawa heneye kamunakeye.

³ Kote solo napolo amo mouwa Ene E Sa:le Yesu mina akeye. Piseiki Tepiti sena maya ma:ta: tiye mina emi, Kote Sa:le amowa sena toma epapuluse selatilapo. ⁴ Kesipela: peleya: weyemi Kote Sa:yewi hele heneye napolo sopolu matanepela: enenakeye. Napolo sopolu enenase Koteyewi E Sa:le Piseikipela: epesita: E Sa:le amowa penanapekeye. E Sa:le kuluwa Kote Ho Napolo penaiyawemi mene tesilapita:, E Sa:le Piseikipela: epesita: Koteyewi Ene ta:peyalapo. Kote Sa:le amowa ipa:? E Sa:le amowa Yesu Kelesokeye. Yesu Kelesowa nini Piseikikeye.

⁵ Yesu Kelesoyewi nema seya ikila emi Koteyewi newa ta:peyakeye. Yesu Keleso apa-solo senayewi timinisewa timinimita: Koteyewi newa seselese ta:peyakeye. Ta:peyanase neyewi Yesupela: se tiye kinakeye. Yu senama telayewi Yesuma himu semetei matanepela: Yesuyewi alusewa kulu hamonite neyewi se tiye kinakeye.

⁶ Aluse kiwa Lome sitiwemi sena kesale epe-sita:ya amowa, kiwa sopoke Yu senamakeye. Yu senama tela kamowa Yesu Keleso kulu hanapita: Koteyewi kiwala mine e seyakeye.

⁷ Kiwa sopoke Koteyewi himu hapa matananase, Eyawa kiwane mine e seyakeye.

Kiwa sopoke mane olokeyatelawa takala:pela: napolo sopolo timinise sita:pesita: mine e seyakeye. Alake Ata Kotewalapulu Piseiki Yesu Keleso a:tawi kiwa sopoke hauwekilise, kima o:sulu hopola sita: tesewa mita:, neyewi kulukulula:la:keye. Aluse neyewi kiwa Lome Keleso sena kesale sopoma neyewi sawi we momate tiye ilikepilakeye.

Lome Sitiwemi Poleyewi Sena Kesale Popa:na:pela: Ha:na:na:keye, Au Seyawa Wekeye

⁸ Ne solo puwanowa wekeye. Peleya: mutawemi sena kesale kiwamopela: selese, “Lome sena kesaleyewi Kotema heneye himu semetei esa: matanepela: sitalakeye.” Aputa: ta:tapola:, neyewi Kotema Yesu unuwemi napolo selakeye.

⁹ Aputa: Neyewi ne himu sopoyewi Kotema wapilisene emi E Sa:le amowa sena kesaleyewi matanemita: neyewi solo napowa se tiye kinisekeye. Neyewi kulukulusene ikila sopowala yopolotela sopwala, neyewi kiwamopela: kili hepetela matanepela: kulukulupita: Koteyewi Ene matanesekeye. ¹⁰ Matanepela:, neye kulukulusewa wekeye. “Koteo, Lome sitiwemi sena kesale amowa neyewi potapose ha:na:na:keye. Aluse ha:na:na:nase ikila sosowemi matanepela: enenase yemi ha:na:na:wa ililapa? Keyawa ilikeye esa:, amowa newa ha:na:na: isu sosowa nema walopa:.” Aputa: ikila sopoke neyewi Kotema kulukulula:la:keye.

¹¹ Neyewi kiwa popa:na: sosolo epelekeye. Ho Napoyewi seselesewa kiyawa timita:, neyewi

kiwa sesema:na:keye. Alake kiyawa Kotewala-pulu himu semetei esa: matanesewa hene sosolo tese sita:pesita:, neyewi matanekeye. ¹² Aputa: matanepela: newa inisene ikila emiwa, kiyawa Kotema himu semetei esa: matana amoke newa asuwatapita:, apula: neyewi Kotema himu semetei esa: matana amoke kiwala asuwatapita:, aluse niwa ninipe semetei kemi seselese sita:la:, niwa ninipe kemi penanopase.

¹³ Keleso ne ma:ela:o, kiyawa matanemita: neyewi solo we selakeye. Me wa:kewala, wa:kewala, kiwa sita:la: emiwa newa mina:na:pela: elawamona newa etaiyalakeye. Aputa: i napoyawa fowa unuwapo watosene aluse, sena kesale Yesu Kelesowemi palese himu semetei esa: matanawa sosolo temita:, neyewi kima waloma:na:keye. Peleya: nowa Yu senamanase waiya aluse, kimawana waloma:na:keye. ¹⁴ Koteyewi newa sosolo seselanase, neyewi Ewamopela: tima:na:pela: sosolo matanekeye. Kote Ene matanawamunuse neyewi Kiliki sowa ta:tesene senamawana, Kiliki sowa eta: ta:tesema senamawana, nano ketea sopoke matane ti sena kesalemawana, nano ketea sopoke eta: matane tima sena kesalemawana, iwa sopoyewi Yesu matanemita: solo napowa neyewi iwa sopoma se tiye miya:na:keye. ¹⁵ Alanase sena kesale kiwa sopoke Lome sitiwemi sita:ne emiwa Yesuwa matanemita: solo napowa neyewi kima se tiye miya:na:keye.

Yesu Kelesoma Himu Semetei Esa: Matanesene Sena Ama Koteyewi Selese, "Neyewi Hekeya

Alusewa Kema Kinakeye,” Au Seyawa Wekeye

¹⁶ Yesu matanemita: solo napowa neyewi se tiye miya:na:pela: newa eta: ewalama penaiya elakeye. Kote penaiyawa solo napolo akeye. Solo napowa Yesu matanemita: solo napolo akeye. Solo napowa sena kesaleyewi ta: tiyapola:, Ewemi himu semetei matanepela: hene esaleke, iwa Koteyewi mene silisekeye. Aluse solo napowa puwano Yu sena telama se tiye minapokeye. Apula: Yu sena telama imawana sikape se tiye mikeye. ¹⁷ Solo napolo epe kiniseya wekeye. Sena kesale amowa Koteyewi E sikapowemi hekeya sita:pesa:na: isu sosolo epane niyewi se tiye kinakeye. Puwano fa:nemiwana, yemiwana sena kesale hekeya sita:pesena:pela: Kotema himu semetei esa: matanepa:, au seyakeye. Aluse matanesaleke Koteyewi Ene selese, “Kewa hekeya senakeye,” aluse selaposakeye. Solo semetei kamona puwano fa:nemi sepatosene senayewi Kote pukawemi momateyalakeye. Momateyawa wekeye. “Hekeya sita: tesene sena kesaleyewi Kotema himu semetei esa: matanepela: elakeye.” Aluse Kote pukawemi momateyalakeye. *

Sena Kesale Noka Kotema Fa:se Miwa Wekeye

¹⁸ Sena kesale nokamoke Kotema fa:se kinise, aputa: sena kesale nokamoke sena kesale nokamawa ikomonose, mane olokeyatela epapuluse timiyamoke, Koteyewi Ene alusene waiyawa sena kesaleyewi mapolose hene solo amowa matanemita: kalakeye. Kalesene

* **1:17** Hapakuke 2:4

sena kesalema Kote Ene hepene fala elakamo potapola:, iwa sopoma mapolose konomonose sita: tesekeye. Konomonose ela:, Ene falasisewa sena kesale sopoma hokato hetetisekeye. ¹⁹ Koiyawemiye, sena kesaleyewi Kotewa matanemita: Kote Ene alusewa hokato waiyalapo. ²⁰ Eta: matanema:na: telama amowa ko:luse ela:? Sena kesaleyewi siyewi Kotewa eta: papoma te kamunuse, Koteyewi peleya:wala, meiwana timiyawa sena kesale sopoke potosekeye. Nano ketea timiyawa pota:sela: Koteyewi alusewa matanenuwamona ke elalapo. Koteyewi Ene ketea timinisene emi, Ene aluse waiyawa wekeye. Kote Ene kao penanose sita: tesekeye. Aputa: Kote Ene Ewa heneye ho:liya elakeye. Apula: ketea amowa walopita:, sena kesale sopoke matanenuwamona ke elalapo. Eta: matanema:na: telama kamona iyewi Kotema selese, “Kotewa neyewi eta: papomanase Koteyewi alusewa neyewi mamatanekeye,” aluse selapita: eta: ilimanakeye.

²¹ Senayewi Kote alusewa matanese Kotema selese, “Kewa Kote Sosokeye. Kema napolo selakeye.” Alawamoma iyawa wapoliluwamona eta: wapiyamanapo. Ili himuyewi seli matanese-wa nanano tese matakolose matana hanosene epapuluse, iyewi Kote alusewa matananakeye. Seli eta: matanemake ili himuwa yopoloyetiye sita:nekeye. ²² Yopolotela emi sita:la: iyewi selese, “Niyawa nano ketea sopoke matane tiye iliyetiye sitalakeye.” Aluse ili matanewa me solo se wapolise selese sita:la:, alawamona, iwa sosolo eta: kolaiyamakeye. ²³ Heneye sosolo

eta: kolaiyemake, iyewi kokolo kao tesene Kote ho:liya fa:se kinise, wapilima:na:pela: sena aluse ta:pele tiyapola: tiya:yewi timini tiyapola:, apula: nowa, a:nema: epapuluse ta:pele tiyapola: timini tiyapola:, apula: nowa, kopolo kau epapuluse ta:pele tiyapola: timini tiyapola:, apula: nowa, kuya:le epapuluse ta:pele tiyapola: timini tiyapola:, aluse iyewi tiya:yewi ta:pele tiyapola: tima:na: tisene keteawalapulu wapilise sita:nekeye.

²⁴ Apula: iyewi ili himuyewi mane olokeyatela kalikalila timiyawa potapola:, Koteyewi iwa iya:peyakeye. Ili himuyewi olokeyatela matana amoke iwa sukulu tiye ewalosene keteawa timiya:sela: sita:la:, ilipe heneye mane olokeyatela iwei timiya:sela: sita:nekeye. Apula: ili tomayewi matana amunuse kulu hanose siyewi potapola: himuyewi timanowe esa: matanese-wa kulu hapalakeye. Alanase Koteyewi iwa iya:peyakeye. ²⁵ Iya:tapita: sena kesaleyewi Kote Ene aluse hene waiyawa † fa:se kine sita:nekeye. Fa:se kine sita:la:, iyewi mokopo selesene keteawa himu semetei matanakeye. Nano ketea sopoke timiya Kotewa mawapilisaleke iya:pela: Koteyewi nano ketea timiyama iyewi wapiyalakeye. Alanase Kote ene ewamo semetei kulu ha:na:na: wapilima:na: telalapo. Yemiwala sikapewala, kao Ewa Ene semeteima kulu ha:na:na: wapilima:na: telalapo. Henek-

† **1:25** Koteyewi Ene aluse waiyawa wekeye. (1) Ewa heneye elakeye. (2) Eyewi nano ketea sopoke timiyakeye. (3) Ikila sopoke Ene heneye kao penanose tesekeye. Lome 1:18-20 emi akepa:’

eye.

²⁶ Sena kesaleyewi Kotewa mawapilipita:, Koteyewi iwa iya:peyakeye. Iya:tapita:, sena kesaleyewi i kene tomayewi matanepela: ewalosene keteawa tima:na:pela: epelese sita:nekeye. Aputa: kesaleyewi senawa iya:pela: kesale i kene nowanapulu iwei tisekeye.

²⁷ Aputa: senayewi kesale iya:pela:, sena i kene nowanapulu iwei tisekeye. Sena nowamoke sena nowawalapulu toma ewalosene keteawa timinise sita:nekeye. Ili olokeyatelawa wa:la:la hepe kamuna Koteyewi ima mikeye.

²⁸ Aputa: iyewi Kotewa matanema:na:wa mapolose iya:tapita: potapola:, Koteyawala iwa iya:peyakeye. Iya:tapita: Kote ili himu eta: matanamanase mane olokeyatelawa sopolu matanepela: kulu hanose timiyanakeye. ²⁹ Mane olokeyatela himuwemi woliyetiye enewa weyamu woliyetiye sita:nekeye. Mane mou henewa eta: papoma ela: elamita:po, aluse selesewana iyewi tipalese selesenapo. Aputa: nowa mane amowa aupa, au seyawa iyewi timiyanakeye. Aputa: nowa sena nowamoke nano ketea sosowa newa tima:na: amunuse matanese sita:nekeye. Aputa: nowa mane hilila sosowa sena nowamoke sena nowanapulu ikila sopoke kinisekeye. Aputa: nowa, ewa ela epapu newana epapu epesana esa: matanakeye. Aputa: nowa, sena nowamoke nowa kumita: matanepela: sanosenakeye. Aputa: nowa sena nowanapulu tetesenakeye. Aputa: nowa, sena kesale nowama mokopo selesenapo. Aputa: nowa, sena kesale nowama akowa tesekeye.

Aputa: nowa, sena kesale nowa wepi selesenapo.

³⁰ Aputa: nowa, sena kesale nowama mokopo tipalese selesenapo. Aputa: nowa, Kotema mapoloselapo. Aputa: nowa sena, putupela: sita:newa me sutesimita: selesenapo. Aputa: nowa, i kene kemi wapolise selesenapo. Aputa: nowa, iyewi i kene unu tuwatese me solose selesenapo. Aputa: nowa, mane olokeyatelawa ma:ta: tiye tima:na:pela: matanakeye. Aputa: nowa ene ina e amawa a:tewi sowa tikapeye tikeye.

³¹ Aputa: iyewi matanese, “Neyewi olokeyatela timinipita: neyewi Kotema ketea ena sema:na:ne?” Au seya matanesewa iya:pela: olokeyatela tiya:sela: sita:nekeye. Aputa: nowa, mokopo pateya selesenapo. Aputa: nowa, sena mayama i kene kemi himu iliyewi eta: matanesemanakeye. Aputa: nowa, sena e ma:e nowama eta: hauweki matanamakeye. Epapuluse matane tiye sena kesaleyewi olokeyatela tiya:sela: sita:nekeye.

³² Koteyewi solo ele sepapoyewi selese, “Senayewi olokeyatela tiyapita: sana kulaposakeye.” Au seya solo elewa tuwapowa sena kesale sopokeye matananakeye. Matana kamona ta:te iya:tesenakeye. Tikapeye tise kamunuse olokeyatela tiya:sela: sita:nekeye. Iyewi olokeyatela timiya aluse, sena nokamokiwala semetei kamunuse olokeyatela timinipita: potapola: iyewi selese, “Amowa ilikeye,” au selesekeye.

2

*Sena Kesaleyewi Olokeyatela Timinipita:
Koteyewi Hekeya Takalepela: Kotopela:
Takalema:na:wa Wekeye*

¹ Olokeyale tisene senama Koteyewi Ene konomonose falasi esekeye. Falasi esene hekeya falasi esekeye. Alanase falasisewa keyawa potapola: selese, “Ilikeye! E olokeyatela timiya amoke heka akeye,” au selesekeye. Au selesene sena kema neyewi selese, “Keyawa sena nowamoke kotoma:na: ikila emiwa, kewa kine kemi kotose tekamutakeye. Kewa kine seya ikila emiwa, sena amoke olokeyatela timinisene epapuluse, keyawala Kote fa:se kinise semetei kamona olokeyatela timinisekeye,” au selesekeye. ² Apula: olokeyatela timinisene sena kesale sopoyewi olokeyatela matanepela: timiyawa, Koteyewi Ene takalepela: kotoma:na:keye. Takalepela: kotoma:na: ikila emi, Ene mou sopowa matane tiye kotoma:na:pela:, hekeya sopolu takalepela: kotoma:na: takalesekeye. Koteyewi Ene alusewa niyawa sopokeye matanesekeye. ³ Alawamona matananase seli takalese matanepa:. Sena nowamoke olokeyatela timinisaleke, keyawa potapola: matanese, “Ewa olokeyatela elakeye. Ewa Koteyewi Ene falasisaleke ilikeye,” au selesekeye. Au seya matanese ela: kemi, keyawala semetei kamunuse olokeyatela timinise tesekeye. Semetei kamunuse olokeyatela timinise elaleke, Koteyewi pota: iya:taposapele? Eh, Eyewi kewa kotoma:na:wa maiya:taposakeye. ⁴ Alawamona

Koteyewi kiwa napola:tese potapola: ela:, kiwa minite Ene pota: ela:, kiwa Eyewi kipila eta: falasi esemakeye. Kipila eta: falasisemanase, “Koteyewi falasima:na:wa heneye iya:teseya?” aluse matanepa. Kiyawa kili mane olokeyatela iya:pela: Kotema himu semetei esa: matanepela: sita:pesita: temita:, Koteyewi kiwa sela:pa:na: epela: Ene yesipela: ela:, ela:pe kipila eta: falasi esemakeye.

⁵ Kote Ene yesipela: elapita: kemi, kiyawa Ema himu mapolose tikapeye tipela: sitalakeye. Sikape Koteyewi sosolo konomonomita:, kiyewi mane olokeyatelawa tiye tiyapola: kokonose sitalakeye. Sena kesaleyewi mane olokeyatelawa tiye tiyapola: hilila amopela:, Koteyewi kiwa kotoma:na: ikila emiwa, E konomonawa sosolo hetetise kima kinaposakeye. ⁶ Koteyewi kotoma:na: ikila emiwa, sena kesale sopoyewi popita:, Eyewi hekeya takalepela: takalese falasipesakeye. *

⁷ Sena kesaleyewi ikila sopoke i kene napolo sopolo timinise sita:laleke, ho:liyawa emi sita:pesena:pela: epelese matanepela:, apula: Koteyewi epelemita: tima:na:pela: matanepela:, apula: Kotema kokolo kao sita:pesena:pela: epelese matanepela:, epapuluse sita: tesene sena kesalema Koteyewi kokolo kao tesewa kinaposakeye. ⁸ Alawamona sena kesaleyewi iwa mene solo se, Kotewa kolotea meapolose, Koteyewi hene solo amowa tikapeye tipela: amunuse, olokeyatela sitala sena kesalema

* 2:6 Kisala Puka 62:12; Sindaun 24:12

Koteyewi sosolo konomonose wa:la:ya hepe hene olokeyatelawa kinaposakeye.

⁹ Alake senayewi olokeyatela timinipita: mane hilila heneye sosolo kinapita:, sena amowa himu sosolo nakopesakeye. Yu senayewi olokeyatela timinipita:, ima mane hilila heneye sosowala, himu nakolawala, Koteyewi ima kinaposakeye. Yu senama telawala olokeyatela timinipita: ima mane hilila sosowala, himu sosolo nakolawala, Koteyewi kinaposakeye. ¹⁰ Alawamona sena kesale sopoke seli timinipita: potapola:, Koteyewi kewa napokeye au sema:na:wana, ho:liya emi wapolise sita:pesena:wana, hopola sita:pesena:wana, Koteyewi ima kinaposakeye. Yu sena seli sita:nemawana, Yu senama tela seli sita:nemawana, iwa sopoma mane napolo wa:la:ya hepe amowa semetei kamunuse kinaposakeye. ¹¹ Alanase Koteyewi sena maya nowama himu hanapola:, apula: sena maya nowama himu eta: hapamanase Ewa eta: alusemakeye.

¹² Kote solo elewa Mosesema kinapita: Yu senama telayewi eta: topumakeye. Eta: topumanase kamunuse, ili himuyewi mane napowana, mane olokeyatelawala takalepela: matanesekeye. Takalepela: matanese kasele, olokeyatela timinipitekiwa, iyewi takalese matanesene emi iwa Kote elewa itapa kasele, Koteyewi iwa kotopela: falasipesakeye. Apula: Kote solo elewa topu senawala, ili himuyewi mane napowana, mane olokeyatelawala, takalepela: matanesekeye. Takalepela: matanese kaselese olokeyatela timinipitekiwa,

Kote E solo elewa seya emi kulu hanose iwa kotopela: falasipesakeye.

¹³ Alanase Kote solo elewa sena kena:yewi ta:tapola:, Koteyewi “Kewa hekeya elakeye,” au maselaposakeye. Alawamona, Kote solo elewa senayewi heneye ta: tiyapola: tima:na: tiya:sela: elapita:, Koteyawa “Kewa hekeya elakeye,” au selaposakeye. ¹⁴ Aputa: Yu senama telayewi Kote solo elewa eta: topumakeye. Iyewi Kote solo elewa eta: ta:tesema kamona, Yu senama tela nokamoke himuyewi seli takalepela: matanepela: tima:na: tiya:sela: sita:nekeye. Epapuluse sita:laleke iyewi solo elewa nowa napowa tuwapokeye. Iyewi solo elewa nowa napolo tuwapowa kulu hanose tiyakamakiwa Kote solo elewa alapulu semetei kamunakeye.

¹⁵ Aputa: Kote solo elewa eta: ta:tesema kamona, Kote solo elewa ili himuwemi Koteyewi kina amunuse, himuwemi walose matanasekeye. Matanesaleke ili himuwemi mane napolo sopolu waiya semetei kamona kulu hanose, Kote solo elewa timiyanakeye. Aputa: himu fa:nemi mane olokeyatela hetetiyapita: kulu hanose timinipita:, matana napolo hetetise, “Mane olokeyatelawa eta: timinima:na: telamawamona timiyanakeye,” au seyakeye. ¹⁶ Alanase kotoma:na: ikila emiwa auma:na:wa wekeye. Senayewi himu fa:nemi se tiye kinise, “Mawa olokeyale telalakeye. Amowa timinipa.” Aluse himu fa:nemi matanepitekiwa kemi ta:ta: iya:pela: kepoliyetiye timinipita:, sikape kotoma:na: ikila emiwa Yesu Kelesoyewi hokatopesakeye. Hokatopela: Koteyewi kotopela:

takalepesakeye. Aputa: Kote solo amowa neyewi se tiye kina ikila emiwa, Yesuyewi senala: sesele-sewana, senala: kotosewana, solo elipei amowa neyewi sena kesalema se tiye kinisekeye.

Yu Senayewi Kote Solo Elewa Ta:te Iya:peya Wekeye

¹⁷ Yu sena kesale kiyewi me solose selese, “Niwa Yu sena kesalewa Koteyewi ta:peyakeye. Koteyewi E solo elewa nima mikeye. Kote niwanapulu semetei elakeye. ¹⁸ Kote solo elewa amoke E matanawa nima walosekeye. Walopita: niyawa mane hekeyawa matanepela:, ¹⁹ sena si kola niyawa siliyapola: waiye hanosaleke ililakeye. Sena si kola elakamokiwa popita: ho:liyawa niwakeye.

²⁰ Kote solo elewa nini Yu senayewi ta: tinase, nano ketea sopoke matanesene mouwala, heneye solo sopowala, niyawa matanesekye. Niyewi matananase sena hele matanama hekelese walosekeye. Sala kiaiya tikili tesene amunuse, sena nokamoke epapuluse tikili tese sita:lapita:, niyawa hekelese walosekeye.” Aluse kiwa Yu senayewi selese sitalakeye. ²¹ Selese sita:laleke, kiyawa sena nokamawa walose kemi, kiyawa kilipe kemiwana waloma:na: telelapo. Kiyawa selese, “Nano ketea o:sutapo tiyapa.” Alawamona, selese kemi, kiyawa ki kenewana atu tisekeye. ²² Kiyewi selese, “Kesale iwei tiyapa.” Aluse selese kemi, kiyawa ki kenewana kesalewa iwei tisekeye. Kiyewi selese, “Mokopo kote wapilipa,” esa: selese kemi, kiyawala mokopo kote koawemi hanapola: nano ketea

tuwapowa kiyawa atu tisekeye. ²³ Kiyewi selese, “Kote solo elewa niwa Yu sena ke-salema mikeye.” Alawamona kiyewi kilipe kemi wapolise me solose seya kamunuse, Kote solo elewa kiyawa papaseye tiye timinisekeye. Kiyawa aluse tiya:sela: Kotewa me kolotea apolosekeye. ²⁴ Alusenase Kote pukawemi sepatosene senayewi momatelese, “Kiwa Yu senayewi olokeyatela timiyanase, Yu senama telayewi Kote unuwa ikomonosaleke ewane, mouwa kiwa Yu senakeye.” Aluse sepatosene senayewi momateyawa yemiwa heneye ko:luse sitalakeye. †

Kaka Hekelesa: Nanesene Amo Mouwa Wekeye

²⁵ Yu sena kiyawa nema selese, “Niwa Yu sena amowa Kotewemi kulu hapa senakeye. Yu senama telawa niyawa heletakeye. Koteyewi Epalahamema selese, ‘Sena sala kapo hekelesa: † nana:pa:,’ au seyanase niyawa aluse kulu hanose nanesekeye.” Apula: neyewi kima weyamu selalakeye. Kote solo elewa heneye kulu hanose kapo hekelesa: nanesene napokeye. Alawamona Kote solo elewa eta: kulu hapama kiyawa kapo hekelesa: nanesene mokopokemi nanesekeye. Kote solo elewa makulu hanosaleke amowa, kiwa sena kapo hekelesa: eta: naiyama sena au selesekeye. ²⁶ Alake Yu senama telayewi kapo

† **2:24** Aisaia 52:5; Esekiel 36:22 † **2:25** Kaka hekelesa: nanesene mou amowa weyamu nanesekeye. Kaka hekelesa: naiyananeke amowa, Yu sena ilapo, au seyakeye. Kote solo amowa iyewi se tiye mita: Koteyewi ta:peyalakeye.

hekelesa: eta: naiyama kamunuse Kote solo ele sepapoyewi Ene himu fa:nemi se tiye kinisaleke kulu hapanase Ene kapo hekelesa: naiya sena epapula elakeye.

²⁷ Aputa: Kote solo ele momateyawa kiwa Yu senama elakeye. Kiyewi kilipe kapo hekelesa: naiya kamona Kote solo elewa papaseye tiye timinisekeye. Alawamona Yu senama telawa kapo hekelesa: eta: naiyemakeye. Kaka hekelesa: eta: naiyama amoke Koteyewi hekeya aluse waiyawa iyewi kulu hanose timiyanase, kiwa Yu sena amowa iyewi helepekeye. Heletapita: potapola: sena sopoke matanese, “Kiwa Yu senawa Koteyewi falasisaleke ililakeye,” au seyakeye.

²⁸ Aputa: senayewi selese, “Newa Yu senakeye.” Au selesene sena amowa kapo semetei hekelesa: naiya au seya elaleke, ene Kotema eta: matanamake elaleke, sena amowa heneye Yu senamakeye. Kapo hekelesa: nanesene mane amowa toma semetei nemakeye ²⁹ Alawamona senayewi ene matana olokeyatelawa iya:pela: Kotewemi matanepela: elaleke, sena amowa heneye Yu senakeye. Alake sena amowa Kotewemi kulu hapa senakeye. Sena Kotewemi pamita: Ho Napoyewi walosekeye. Aputa: sena Kotewemi pamita: solo ele sepapoyewi eta: walosemakeye. Alake Kotewemi matana semetei esa: matanepela: ela sena amowa heneye Yu senakeye. Sena amowa Koteyewi me sola:tesekeye. Senayewi sena amowa mawapilipesakeye.

3

Koteyewi Auma:na: Seyawa Heneye Aupesak-eye, E Seya Mouwa Wekeye

¹ Yu senayewi selese, “Solo ele sepapoyewi niwa Yu senawa maselesaleko niwa ko:lupasape? Niwa Koteyewi sena maya ta:peyanase, sena kapo hekelesa: nanesene mokopo ketealole?” ² Eta: alusemakeye. Koteyewi Ene nano ketea napolo sopowa Yu senama minakeye. Puwanowa Koteyewi E solo amowa Yu senama se tiye miwa, sena kesale sopoma se tiye mita:, Yu senama se tiye minakeye. ³ Koteyewi E solo amowa Yu senama se tiye kinapita: Yu sena nokamoke eta: topumakeye. Eta: topumanase Koteyewi Ene auma:na: seyawa iya:pa:na:napa? ⁴ Alamakeye. Maiya:taposakeye. Koteyewi nano ketea auma:na: seyawa heneye kalusekeye. Senala: mokopo selesekeye. Alawamona, Koteyewi epapu eta: selesemakeye. Aputa: Kote pukawemi momateyawa wekeye.

“Koteo, kotoma:na: ikila emi sena kesalema Keyewi heneye hekeya sopolu selesekeye. Heneye hekeya sopolu seleseke senayewi Kema kotose Kewa masutesinaposakeye. Masutesinisaleke Keyewi heneye hekeya sopolu selesene iyawa solo amowa helepekeye,” esa: momateyalakeye. *

* **3:4** Kisala Puka 51:4

⁵ Sena kesale nokamoke selese, “Niyewi mane olokeyaletela timinikemi Kote mane hekeyawa hokatopesakeye. Alake, Koteyewi nima kotopela: falasi kinakemiwa amowa Koteyewi hekeya timinipa? (Au matanesene amowa sena kesale nini matanakeye.) ⁶ Eh, eta: alamakeye. Koteyewi hekeya mane ikila sopoke makulu hanosaleke, Eyawa sena kesale peleya: sosolo weyemi sitalaka ko:lu takalepesape? ⁷ Aputa: senayewi ili matanawamunuse kekelese solo nowa selesewa wekeye. Senayewi selese, “Neyewi mokopo selesaleke, Koteyewi hene solo amowa kiyawa hokato ta:taposakeye. Alake Kote unuwa kiwa me sola:tesekeye. Neyewi mokopo seya emi Kote unuwa me sola:penase, Koteyewi newa falasisaleke eta: ilimanakeye.” Au seya selakamakiwa eta: ilimanakeye. Mokopo senayewi esa: selesekeye. ⁸ Apula:, amowa solo olokeyaletela amunakeye. Solo amowa wekeye. “Ili. Niyewi olokeyaletela mane timinisaleke, mane hekeya napolo hetetiyaposakeye.” Aluse sena kesale nokamoke niwamo tipalese selese, “Poleyewi aupa:, esa: se tiye mikeye.” Au seya sena kesaleyewi mokopo seyanase Koteyewi ima wa:la:ya hepe olokeyatelawa kinaposakeye.

“Sena Kesale Sopoke Hekeya Matanepela: Masitalakeye,” Au Seyawa Wekeye

⁹ Niwa Yu sena amowa ko:lupasape? Niwa Yu senayewi Yu senama telawa heletaposapele? Kote mitiwa niwa Yu sena amowa puwanowa? Alamakeye, puwanomakeye. Puwano neyewi sowa wekeye. Yu senayawala Yu senama

telawala niyawa sopoke olokeyatela timinisek-eye. Tima:na: olokeyatela penaiyawamoke niwa sukulu tiye olokeyatela timinise sita:nekeye.
 10 Alake, Kote pukawemi momatelese,

“Hekeya tisene sena kesale semetei nowana maelakeye.

Henekeye, semetei maelakeye.

11 Matane tiye hene matanawa sena kesale semetei nowana maelakeye.

Kotewa kelese potosene sena kesale amowa semetei nowana maelakeye.

12 Sena kesale sopoke Kotema fa:se kinisekeye.

Aluse Koteyewi Ene alusewa kulu hanose tisene sena kesale semetei nowana maelakeye.

Sena kesale napolo sesema:na: sena kesale semetei nowana maelakeye.

Henekeye, semetei maelakeye. †

13 Sena kesaleyawa meatewi selakamoke, sena kulu ikumu olokeyaletela peleya: ta:pela: apoya kola:pe epapulakeye.

Aluse ili tepe mokopo selese o:sulu selesek-eye. ‡

Hesekeyewi meatewi sena nasene olokeyale tisene amunuse, ili meatewi mane selesewa olokeyatela epapulakeye. §

14 Meakemi mane olokeyatelawa woliyetiye sita:la:, henipasolose selesewana, mapolose selesewana, kaleya ho tuwatase

† 3:12 Kisala Puka 14:1-3; Kisala Puka 53:1-3; Matana Sena 7:20

‡ 3:13 Kisala Puka 5:9 § 3:13 Kisala Puka 140:3

selesewana ili meakemi woliyetiye
sitalakeye. *

15 Iyewi sena nowa kipila sanose kumita:
hanosekeye.

16 Iyewi sena kesale nokamo falelawa
olokeyalema:na:pela: apula: hiliwa kinise
sila:lakeye. †

17 Apula: sena kesale nokalapulu hopola sita:
tesewa iwa tikili tese sita:tesekeye. ‡

18 Iyawa Kotewalapulu eta: ipilamake
Kotewa mawapilipesakeye.” §

Au seya, Kote pukawemi momateyalakeye.

19 Ta:ta:pa:. Koteyewi E solo elewa Mosesema
se tiye kinapita:, Moseseyewi Yu senama se
tiye mikeye. Aluse solo elewa Yu senayewi
kulu hamonite, solo ele amoke iwa pota:
elakeye. Aluse solo ele sopowa Yu senayewi
seli ta:tapola: kulu hanosene kamunuse,
iyawa hele timinisekeye. Aluse iyawa solo
ele sopowa eta: kulu hanosemakeye. Alake iwa
kotoma:na: ikila emiwa, iwa Kote sikapowemi
ili eta: sema:na: telamanapota:, Koteyewi iwa
falasipesakeye. Auma:na: epapu, sena kesale
peleya: sopowemi sita:newa, Kote sikapowemi
hekeya eta: sita:nema tesaleko, Koteyewi
iwala falasipesakeye. 20 Alanase Kote solo
ele sepapoyewi mane olokeyatelawala, mane
napowana, hokato walosekeye. Waiya kamona
sena kesaleyewi olokeyatela timinisaleke solo

* **3:14** Kisala Puka 10:7 † **3:16** Sindaun 1:16 ‡ **3:17** Aisaia
59:7-8 § **3:18** Kisala Puka 36:1

elewa amoke eta: fala:tesemakeye. Eta: fala:tesemanase sena kesale amowa Kote sikapowemi hekeya maelakeye.

Koteyewi Ene Hekeya Alusewa Kinisene Mouwa Wekeye

²¹ Alawamona, Koteyewi nima hekeya sena kesale e sema:na:wa napu weyemi hokato hetetikeye. Amo hetetiwa ele kulu hapa isu emi eta: hetetimakeye. Alamakeye. Amowa isu nowemi tese ine hetetikeye. Kote mane amo sepapowa Mosese elewala apula: sepatosene sena pukawemiwala Kote solo mane amoke se tiye mikeye. ²² Aluse Koteyewi Ene hekeya alusewa kinisene mouwa wekeye. Sena kesaleyewi Yesu Kelesoma himu semetei esa: matanepela: sitalaleke, Koteyewi Ene hekeya alusewa ima kinisekeye. Yesuma himu semetei esa: matana sena kesale iwa sopoma kinisekeye. Yu senamawana, Yu senama telamawana, iyawa sopoke Yesuma himu semetei esa: matanesaleke, Koteyewi Ene hekeya alusewa iwa sopoma kinisekeye. Koteyewi sena nokamawa kinapola:, noka iya:pela: eta: alusemakeye.

²³ Sena kesale sopoyewi olokeyatela timinisekeye. Kotewa hene heneye ho:liya seli enenase, E ho:liya napowa sena kesale sopoke hepe tepela: sitalakeye. ²⁴ Alawamona, Koteyewi niwa hauwekilakeye. Yesu Kelesoyewi niwamopela: Eyewi mene wa:la:le tikeye. Alawemi ela:, Koteyewi nima selese, “Hekeya sena kesale,” e seyakeye. Nini tima:na: ti amoke hekeya sena kesale eta: hetetimakeye. Alamakeye.

Yesu Keleso tiya:wemi Koteyewi nima mokopo mikeye.

²⁵ Koteyewi Yesuwa kulapola: e pepetayewi sena kesale Ewemi himu semetei esa: matanepela: ili olokeyaletelawa iya:pita: aluse Yesu Ewamo ta:peyakeye. Ala emi ela:, Koteyewi nima selese, “Kiwa hekeya sena kesalekeye,” esa: waiyakeye. Puwano, Koteyewi halute halute esa: sena kesale olokeyaletelawa wa:la:la hepe kilpila eta: mimakeye. ²⁶ Alawamona, napu opo weyemi Koteyewi nima walose Ene Ewa hekeya sopokeye. Apula:, sena kesale sopoke Yesuwemi himu semetei esa: matanepela: ela amowa Koteyewi ima selese, “Kiwa hekeya sena kesalekeye.”

²⁷ Koteyewi Ene hekeya alusewa kinisenase sena kesaleyewi iyawa i kene mane napolo matanepela: timiyawa wapilise me sosolo tesaleke ililapa? Alamakeye. Kiyawa kilipe kemi me solose selakamakiwa eta: ilimanakeye. Kote solo ele amowa ta: tiyapola: kulu hanosene sena kesalema Koteyewi Ene hekeya alusewa eta: kinisemakeye. Yesu Keleso Ene Ema himu semetei esa: matanesene sena kesalema Koteyewi Ene hekeya alusewa kinisekeye. Hekeya matanesene mouwa Yesu Ene enase kiyawa kilipe kemi me solose sema:na:wa maelakeye. Aluse Yesu Kelesowa me wapilise sela:pa:. ²⁸ Alanase sena kesaleyewi Yesuma himu semetei esa: matanesaleke, Koteyewi ima selese, “Kiwa hekeya sena kesalekeye.” Apula: sena kesaleyewi Kote solo elewa ta: tiyapola: kulu hanosaleke Koteyewi Ene hekeya alusewa ima eta: kinisemakeye.

Amowa niyawa matanekeye.

²⁹ Aluse Yu senayewi selese, “Kotewa Yu sena Kote semeteikeye.” Au seya selapitekiwa solo amowa selapa. Yu sena Kotewala, Yu senama tela Kotewala, Kote Ene semetei kakeye. ³⁰ Kote Ene semeteinase Ene isu semetei epakeye. Kote Ene hekeya alusene isu semeteikeye. Yu senayewi Yesuma himu semetei esa: matanesaleke, ima Koteyewi Ene hekeya alusewa kinisekeye. Aputa: Yu senamawana, Yesuma himu semetei esa: matanesaleke, imawana, Kote Ene hekeya alusewa kinisekeye. ³¹ Alake Yesuma himu semetei esa: matanesene sena kesale ama Koteyewi Ene hekeya alusewa kinisenase Kote solo ele amowa niyawa eyalapele? Alamakeye. Niyewi eta: eyamakeye. Eyalose, aluse matanepa. Aluse Yesuma himu semetei esa: matanesene sena kesalema Koteyewi E penaiyawa kinisekeye. Penaiyawa kinapita:, sena kesale amoke himuyewi matane tiye Kote solo ele amowa seli kulu hanosekeye.

4

Epalahamema Koteyewi Ene Hekeya Alusewa Miwa Wekeye

¹ Alake niwa Yu senayewi tilila kouwa mei Epalahamewa ko:yale? ² Epalahameyewi mane napolo tima:na: tisene kamunuse, Kote Ene hekeya alusewa ema mimakeye. Mini e seyakiwa Epalahameyewi ene ewa wapilise semapekeye. Alawamona, Kote sikapowemi ene ewa eta: wapiyamakeye. ³ Alawamona

Kote pukawemi momateyawa wekeye. Epalahameyewi Kotema himu semetei esa: matanenase, Koteyewi Ene hekeya alusewa Epalahamema kinapita:, Kote Ene sikapowemi Epalahamewa hekeya senakeye, aluse Kote pukawemi momateyalakeye. *

⁴ Aputa: senayewi mane timiya amopela: nano wa:la:ya hepe tise, “mokopo tiyakeye,” esa: eta: matanesemakeye. “Mane timiya amopela: nano wa:la:ya hepe tiyakeye,” esa: matanesekeye. ⁵ Alawamona Koteyewi Ene hekeya alusewa senayewi mane timiya amopela: nano wa:la:ya hepe eta: kinisemakeye. Senayewi ene himu olokeyatelawa itapa tepa:se selese, “Sena kesale himuyewi olokeyatela matanawa iya:tesewa, Koteyewi Ene iya:tesekeye. Neyewi Kotema himu semetei esa: matanakeye.” Aluse sena kesaleyewi matanepela:, Kotema himu semetei esa: matanemita:, Koteyewi Ene hekeya alusewa ima kinisekeye.

⁶ Aputa: Piseiki Tepitiyewi seya semetei kamo momateyalakeye. Aputa: senayewi mane timiyawa Koteyewi potapola: selese, “Kewa sena hekeya elakeye,” elawa eta: selesemakeye. Alawamona, senayewi ene himuyewi Kotema matanesaleke, Koteyewi potapola: selese, “Kewa sena hekeya elakeye,” au selesekeye. Aputa: sena amowa epelese tesekeye. ⁷ Aputa: Tepitiyewi momateyawa wekeye.

“Senayewi mane olokeyatela matanepela:
tima:na: tiwa Koteyewi kepoliyetiyawa,

* 4:3 Ma:ta: Ti 15:6

sena amowa epelesekeye.

Senayewi mane olokeyatelawa Koteyewi selakolanase sena amowa epelesekeye.

- 8 E mane olokeyatelawa Koteyewi kepolyetiyawa, mane olokeyatela amopela: wa:ke Koteyewi eta: kotoma:na:makeye. Mane olokeyatela fala:walopita:, fala:pe sena amowa sosolo epelese elaposakeye.” †

Au seya, Tepitiyewi momateyalakeye.

9 Koteyewi epiya weyamowa Yu sena semeteima kinisena? O Koteyewi Yu sena telamawana ima kinisena? Aputa: Epalahamewa matanepa:. Kote pukawemi momateyawa seli matanepa:. “Epalahameyewi Kotema himu semetei esa: matanepela: elapita:, Koteyewi Epalahamema selese, ‘Keyawa Nema himu semetei matananase, kewa hekeya elakeye,’ au seyakeye.” Aluse Kote pukawemi momateyawa niyawa akekeye.

10 Alake, asuwemi Koteyewi Epalahamema selese, “Kewa hekeya elakeye,” e seyala? Epalahamewa kapo hekelese nama:na: ela:wala, e kapo hekelese nanese enewana, e seyala? Epalahamewa kapo hekelesa: a nama:na: ela: Koteyewi ema selese, “Kewa sena hekeya elakeye. Kewa ili elakeye,” au seyakeye.

11 Epalahame kapo hekelesa: eta: naiyama kemi, Kotema himu semetei esa: matanepela: elapita:, Koteyewi ema selese, “Kewa hekeya elakeye,”

† 4:8 Kisala Puka 32:1-2

au seyakeye. Au seyawa sena sopokeye matanemita: Koteyewi Epalahamema selese, “Keyawa Nema himu semetei esa: matananase, ‘Kewa Kote senakeye,’ au sema:na:pela: Neyewi kewa ta:pelepita:, kewa kapo hekelesa: nana:pa:,” au seyakeye. Amowa seli topu ele popa:na:pela: elakeye. Aputa: sena sopokeye kapo hekelesa: eta: naiyamayawa Kotema himu semetei esa: matanepela: sitalapita: Koteyewi selese, “Kiwa hekeya sitalakeye.” Au selesekeye. Aputa: senayewi Epalahamewa matanese, “Epalahamewa nini tilila kouwakeye,” au selesekeye.

¹² Aputa: senayewi Kotema himu semetei esa: matanepela: sita:la:, kapo hekelesa: naiyayawala, Epalahamewa matanese, “Epalahamewa nini tilila kouwakeye,” au selesekeye. Aputa: Epalahame kapo hekelesa: nama:na: ela: enene ikila emiwa, Kotema himu semetei esa: matanawa epapu, iyawala Kotema epapu himu semetei esa: matanepela: sita: tesekeye.

Sena Kesale Sopokeye Kotema Himu Semetei Esa: Matanawa Koteyewi Napola:taposakeye, Au Seyawa Wekeye

¹³ Puwano fa:nemi Epalahameyewi Kotema himu semetei esa: matanepela: elapita:, Koteyewi selese, “Kewa hekeya elakeye,” au seyakeye. Epalahameyewi Kotema himu semetei esa: matanepela: enenase Koteyewi selese, “Kemawana, kine ke sena maya ma:ta: tiye hapamawana, peleya: sopokeye weyamowa Neyewi kima miya:na:keye,” au seyakeye.

Aluse Koteyewi napola:tese auma:na: seyawa Koteyewi solo sepapolapo. Epalahameyewi Kote solo elewa kulu hapanase, Koteyewi napola:tese auma:na: seyawa solo eta: sepapomanakeye. Epalahameyewi Kotema himu semetei esa: matanemita: Koteyewi napola:tese auma:na: seyawa solo sepapolapo. ¹⁴ Koteyewi selesaleke, “Ne solo elewa ta: tiyapola: kulu hanosene sena ama, Neyewi peleya: sopoke weyamowa miya:na:keye,” e selesaleke, Kotema himu semetei esa: matanesewa mokopo ketealakeye. Aputa: Koteyewi ketea aupesakeye e sepapowala mokopo ketealakeye, au sema:na: telakeye.

¹⁵ Koiyawemiye, Kote solo elewa senayewi ta: tiyapola: kulu ha:na:na:pela: matana kamona, solo elewa semetei nowa iya:pela:, ewa nano wa:la:ya hepe miya:na: seyawa Koteyewi iya:pela: Ene konomonose falasipesakeye. Solo elewa ma tesaleke, sena kesaleyewi solo elewa eta: hotosemakeye.

¹⁶ Alanase Koteyewi Epalahamema napola:tese auma:na: seyawa Kote Ewa ene ema himu semetei esa: matanesene sena ama kinisekeye. Kote Ene matanawamunuse mokopo kinisekeye. Epapuluse mokopo miwa Koteyewi napola:tese auma:na: seyawa Epalahame e sa:le ma:ta: tiye minawa sopoma kinaposakeye, au seyakeye. Epalahameyewi Kotema himu semetei esa: matanawa epapuluse, niwa Yu senama telawala, epapuluse himu semetei esa: matanesaleke, Koteyewi auma:na: seyawa aupesakeye. Apula: Kote E solo elewa mini senawa Yu senayewi Kotema himu semetei esa: matane-

saleke, Koteyewi ima auma:na: seyawa aupesak-eye. Alake nini sopolu tilila kouwa Epalahamek-eye. ¹⁷ Au seya semetei kamona Kote pukawemi momateyawa wekeye. Koteyewi Epalahamema selese, “Keyawa peleya: mutawemi sena maya muta solo kalikalila ma:ta: tiye hanaposa inawa kewakeye.” ‡

Epalahameyewi himu semetei esa: matana, Kote amoke alusewa wekeye. Sena kuluwa Eyawa hepa:la kinisekeye. Apula: nano ketea hene mahetetisaleke Eyewi ili hetetiyaposakeye.

¹⁸ Epalahameyawa eta: kolaiyama, Koteyewi nano ketea ema sepapowa ko:lu timiniposape esa: matanakeye. Alawamona, eyawa Kotewemi himu semetei esa: henepela: matanepela: enek-eye. Matanepela: enenase sena mutayewi tilila kouwa epela: minawa ekeye. Puwano Koteyewi auma:na: seyawa semetei kamunuse kamunak-eye. Koteyewi auma:na: seyawa Epalahamema selese, “Keyewi sena maya mina meiyetolu muta sita:la aluse, keye sena maya amunuse manope-sakeye,” au seyakeye. §

¹⁹ Au seya ikila emiwa Epalahameyewi Kotema penana:pela: himu semetei esa: matanepela: enekeye. Epalahame heneye tilila telake Koteyewi ema selese, “Ke sa:wa tiye apolaposak-eye.” Au selapita: Epalahameyewi heneye seli topukeye. Ta:tapola: Epalahameyewi matanese, “Newa heneye tilila yapene sakopolo semetei (100) mapatopita:, tomawa memene sini elakeye. Ne kesale Selawala, initela ela:, kepiyaso telanase

‡ 4:17 Ma:ta: Ti 17:5 § 4:18 Ma:ta: Ti 15:5

sala tima:na:wa eta: tima:na: telamakeye.” Au seya matanepela: ela kamunuse, ene kemi Kotema himu semetei esa: matanepela: enekeye. Honosane eta: iya:peyamakeye, kemi Kotema penano matane tiye enekeye. ²⁰ Koteyewi heneye aupesakeye au seyanase Epalahameyewi himu elipei matanepela: eta: enemanakeye. Heneye himu semetei esa: matanepela: tela: minakeye. Eyewi Kotema himu semetei esa: matanesene emi Epalahamewa penanose ela:, Kotema wapiyakeye.

²¹ Aputa: Koteyewi Ene auma:na: seyawa, Koteyewi Ene penaiyayewi heneye aupesakeye, aluse Epalahameyewi ene eta: kepoliyetima heneye matananakeye. ²² Alanase, Kote pukawemi momatelese, “Epalahameyewi Kotema himu semetei esa: matanenase, Koteyewi ema selese, ‘Kewa hekeya senakeye.’ ” *

²³ Epalahameyewi Kotema himu semetei esa: matanenase, Koteyewi hekeya alusewa ema kinapita:, Epalahamewa semetei eta: momateyamanakeye. ²⁴ Momateya amowa mouwa Koteyewi niwana sesepesakeye. Aluse niyewi matanemita: momateyalakeye. Nini Piseiki ewa Yesu Kelesokeye. Yesu Keleso kuluwa Koteyewi mene teisa:pekeye. Mene teisa:pe Kotema niyewi himu semetei esa: matanepela: sitalapita:, Koteyewi potapola: nimawana, Ene hekeya alusewa kinisekeye. ²⁵ Niyawa mane olokeyatelawa tiyapita: wa:la:lesene amunuse, Yesuyewi niwamopela: kakasilise i kelipapoya

* **4:22** Ma:ta: Ti 15:6

emi kulukeye. Koteyewi Ene hekeya alusewa nima mita: Yesu kulukeye. Kulapita: Koteyewi Ewa mene teisa:pekeye. Mene tesa:pe amowa niwa Kote sikapowemi hekeya temita: elakeye.

5

Kotema Hekeya Sita: Tesewa Wekeye

¹ Alanase niyawa Kotema himu semetei esa: matanepela: sita:nenase, Koteyewi Ene hekeya alusene napowa nima kinisekeye. Kinapita: niyewi Kotema, hopola sita:la:, Koteyewi niwanapulu hopola elakeye. Koteyewi niwa kotoma:na:pela: elawamona, niyewi Piseiki Yesu Kelesoyewi niwa heleyetiyapita:, niwa sopoke Kotema o:sulu hopola sita:pesene telalakeye.

² Yesu Kelesowa niwamopela: kakasilise kuluk-eye. Kulunase Koteyewi mokopo seselesewa nima mita: isu tenamowa Yesuyewi kolotik-eye. Alake niyewi Yesuma himu semetei esa: matanepela:, Koteyewi mokopo seselesene isu kiwemi emi niwa ha:na:sela: sitalakeye. Ha:na:sela: sitalapita:, sikape Kote Ene penanose ho:liya ela emiwa, niwana Ewalapulu semetei penanose ho:liya sitalaposakeye. Apula: sita:pesa:na:nase, niwa epelese matanepela: sitalakeye.

³ Apula: niyawa epeya semetei kamo elatepa. Eh, alamakeye. Niye elawa hilila sopoke niwemi hetetiyapitewa epelepa:. Koiyawemiye, hilila epamoke nini seli topuwa penana:tesekeye. Amowa niyawa matanekeye. ⁴ Alake seli topu niniwa penaiya elaleke, niyawa ta:peya niwemi inaka ili sano tiye toliyetisekeye.

Apula: ta:peyawa sano tiye toliyetisaleko, niyewi Kotewemi seli ta:tapola: yesipela: Eyewi niwa seselese mene siliyaposakeye. ⁵ Aluse, niwa Koteyewi mene silimita: yesi tesaleke, niwa mokopo eta: yesilamakeye. Alamakeye. Koteyewi Ho Napowa nima mikeye. Koteyewi nima himu hapa matanesewa Ho Napoyewi nini himuwemi susakeye.

⁶ Niyewi ninipe kemi mane olokeyatela iya:pa:na:wa eta: ilimanakeye. Eta: ilimanapita: potapola: sena kesaleyawa mane olokeyatelawa a timiyanapita:, ikila emiwa Kelesoyewi kakasilise wa:la:lesene amunuse Ewa kulukeye. Koteyewi ta:peya ikila emi hetetiyapita: Ewa kulukeye. ⁷ Aputa: napolo hekeya tesene senapela:, peleya: sena nowamoke ewa seselese kakasilise eta: kulusemakeye. Aputa: hene heneye sena napolopela:, ewa sesema:na: niwa ewamopela: kuma:na:wa ilikeye. ⁸ Alawamona niwa kemi olokeyatelawa tiya:sela: sita:la: potapola:, Yesuyewi niwamopela: kakasilise kulukeye. Seselese kulunase Koteyewi E himu hapawa matanewa nima waiyakeye.

⁹ Aluse niyewi mane olokeyatelawa iya:pa:na:pela: Yesu kulukeye. Yesu kuluwa nini olokeyatela amopela: E pepetayewi wa:la:lesene aluse Ewa kulukeye. Kulunase Kote sikapowemi niwa hekeya sitalakeye. Aputa: falasima:na: ikila emiwa Koteyewi nima konomoma:pekitise elawamona, Yesuyewi E pepeta hapanase niwa Eyewi mene siliyaposakeye. Alake Yesu pepetayewi niwa sosolo seselakeye. ¹⁰ Puwano niyewi Kotema kisi tepela: sita:ne ikila emiwa,

Kote E Sa:le Yesuyewi niwamopela: kakasilise kulukeye. Hene heneye Koteyewi E Sa:le Yesu Keleso falelayewi niwa mene siliyaposakeye. ¹¹ Apula: nano ketea nowa wekeye. Nini Piseiki Yesu Kelesoyewi niwa Kotewalapulu mana hetetikeye. Alawemi ela:, niyawa heneye epeyawa Kotema kinisekeye.

Atameyewi Olokeyatela Timinipita: Yesuyewi Iya:pa:na:pela: Minawa Wekeye

¹² Puwano fa:nemi sena semetei Atameyewi Kote sowa tikapeye tipela: olokeyatela timiyanase, mane olokeyatelawa peleya: weyemi hetetikeye. Hetetiyapola: elapita:, mane olokeyatela emiwa sena kesale kulusekeye. Sena kesale sopoke Atame emi ma:ta: tiye minawa kulusekeye. Aluse peleya: weyemi sena kesaleyewi olokeyatela timinisenase, sena kesale sopoke kulusekeye. ¹³ Apula: Kote solo elewa a tuwapa:na: ela:, peleya: weyemi sena kesaleyewi olokeyatela timiyakeye. Olokeyatela timiyawa kamunuse, solo elewa seta: tuwapomanase mane olokeyatela timinipitekiwa iwa eta: kotolamakeye. ¹⁴ Eta: kotolamanase kamunuse sena kesale sopowa kulukeye. Atameyewi ma:ta: tiye hanose Mosese hetetiyapose, ma:ta: tiye hanose ikila emiwa, sena kesale sopoke kulukeye. Kuma:na:wa penaiyayewi sena kesale sopoke toliyetikeye. Atameyewi Kote solo elewa tikapeye tinase ewa kulukeye. Ewa kuluwa epapuluse, solo elewa a tuwapa:na: ela: solo elewa eta: tikapeye timanase sena kesalewala kulukeye. Atameyewi

mane timiya amoke senala: sopoke foye tikeye. Aluse Yesu Eyawa mane timiya amokewala, senala: sopowa foye tikeye.

¹⁵ Alawamona Atamewana, Yesu Kelesowala, a:ko: kalilapo. A:ko: kalila wekeye. Kote solo ele tuwapowa Atameyewi tikapeye tinase, sena kesale sopoke Kote isu sosolo amowa iya:pela: talaleye tiye hanosekeye. Alawamona, Yesu Kelesoyewi Kote solo amowa ta: tinase, sena kesale sopoke Kote isuwa sosolo ela mene minite Eyewi waiyakeye. Koteyewi Ene niwa sosolo hauwekilise mokopo seselese waiyakeye. Sena semeteyewi Kote solo ele tuwapowa tikapeye tinase, senala: sopoke kule minakeye. Alanase Koteyewi sosolo hauwekilise, sena kesale sopowa mokopo seselakeye. Seselese Koteyewi Ene E Sa:le semetei Kelesowa hamona seyakeye. Hamone e seya emi sena kesale sopowa Eyewi heneye sosolo mokopo seselakeye. ¹⁶ Aputa: Atameyewi olokeyatelawa timiyanakeye. Olokeyatela timiya amokiwa isu sosolo olokeyatelawa kolotilakeye. Alawamona, Yesu Kelesoyewi Atameyewi timiya aluse eta: alamakeye. Yesu Kelesoyewi seli timiyanase senala: sopoke seselesaleke, Koteyewi mokopo seselesene isu sosolo napowa kolotilakeye. Aluse sena semetei Atameyewi ikila semetei olokeyatela timinipita:, Koteyewi sena kesale sopoma kotopela: selese, “Kili mane olokeyatelawa tiyapita:, kiwa Neyewi falasipesakeye,” au seyakeye. Alawamona, sena kesaleyewi ikila muta sosolo olokeyatela timiyawa, Yesuyewi mokopo seselesene amowa fala:wayakeye. Aluse mane

olokeyatela timiyawa fala:pe sena kesalema Koteyewi selese, “Kima Neyewi hekeya alusewa kinakeye,” au seyakeye.

¹⁷ Aputa: sena semetei Atameyewi, ikila semetei Kote solo amowa tikapeye tipela: olokeyatela timiyanase, senala: sopoke kululakeye. Aluse kulusene penaiyawamoke senala: sopoke pota: elakeye. Alawamona, sena semetei Yesuyewi, Kote solo amowa ta: tiyapola: wa:la:ya hepe epapu Ewa Ene kululakeye. Kulunase ta: tisene sena kesale amowa kao tesene penaiyawamoke potapola: elakeye. Koteyewi sosolo mokopo seselesewana, Koteyewi hekeya alusewana, mane elipei amowa sena kesaleyewi tiyapitekiwa, Kote kokolo kao elakamoke peleya: emi hanapola:, Kotewalapulu semetei kamunuse sitalaposakeye.

Atameyewiwana Kelesoyawala A:tawi Mane Pa:ta Alawa Wekeye

¹⁸ Sena semetei Atameyewi mane semetei olokeyatela timinipita:, Koteyewi sena kesale sopoma falasima:na: tuwapowa kulusene tuwapokeye. Alawamona, sena semetei Yesu Kelesoyewi mane semetei nowa hekeya timinipita:, Koteyewi sena kesale falasima:na: tuwapa:na:wa iya:pela:, sena kesalema kokolo kao tesewa kinapola: hekeya enewana minakeye. ¹⁹ Apula: sena semetei Atameyewi Kote solo amowa tikapeye tinase, sena kesale sopoma, “Olokeyatela timinisene sena kesalekeye,” au seyakeye. Alawamona, sena semetei Yesuyewi Kote solo amowa seli topunase, Yesuyewi solo amowa ta: ti sena kesalema Koteyewi selese,

“Kiwa hekeya sita: tesene sena kesalekeye,” au seyakeye.

²⁰ Aputa: Kote solo elewa a tuwapa:na: ela: sena kesaleyewi mane olokeyatela timiya:sela: sita:nekeye. Olokeyatela timiya:sela: sitalapita: potapola:, Koteyewi E solo elewa tuwapokeye. Aluse mane olokeyatelawa epalakeye, esa: heneye matanese mane olokeyatela timiyawa sena kesaleyewi potapola: takalese matanema:na: telalakeye. Aputa: sena kesaleyewi mane olokeyatela timinisewa sosolo tese hetetise tise sita:nekeye. Timinise sitalapita: potapola:, Koteyewi mokopo seselesewa sena kesale sopoma sosolo tese hetetikeye. ²¹ Alanase mane olokeyatelayewi piseikipela: pota: enewemiwa ikila emiwa sena kesale kulukeye. Alawamona, niwa kokolo kao sita:pesita:, Koteyewi mokopo seseleseseyewi niwa piseikipela: pota: elakeye. Piseiki Yesu Keleso emi nima hekeya alusewa kinisekeye. Alake niwa Kotewalapulu kokolo kao sitalaposakeye.

6

Mane Olokeyatela Sopowa Iya:pela: Elepela: Ha:na:pa: Au Seya Amowa Mouwa Wekeye Kalesia 2:19-20; Lome 12:1; Luki 9:23-24

¹ Alake, niyawa ko:lu sema:na:napa? Niyawa mane olokeyaletelawa muta timinisaleko, Kote Ewa nima hauwekipesapa? Au sema:na:wa ililapa? ² Eh, Alamakeye, eta: ilimanakeye. Senala:wa kulusene aluse, Kelesowemi

kulu hapa ikila emiwa niyewi mane olokeyatela timinisewa kulukeye. Aluse sena kulu mane olokeyatela eta: tise makeye. Alusene epapuluse niyawa mane olokeyatelawa kulunase noko:lu wa:ke me fala:pela: olokeyatela timinima:na:napa?

³ Niwa Yesu Kelesowemi kulupela: apola: sitalaleke, hano tolusulakeye. Hawemi toliyeti ikila emiwa, Yesuwalapulu kulusene amunuse kulukeye. Amowa kiyawa matanekeye. ⁴ Yesu kuluwa peleya: apoya amunuse niwana hawemi toliyeti ikila emiwa aulakeye. Ni Ata Koteyewi penaiya ho:liyawa emi Yesu kuluwa kila:tese tesilapola: hili me fala:pela: elakemi epapuluse niwana epapulakeye.

⁵ Aluse niwa ta: tisene sena kesaleyewi Yesuwemi kulupela: apola: sitalaleke, Yesu kuluwa epapu, niwana Ewalapulu semetei kuluwa epapulakeye. Apula:, Yesu kila:tese tesilapola: hili enenase, niwana kila:tese tesilapola: hili sitalakeye. ⁶ Niyawa weyamo matanakeye. Nini mane olokeyaletelawa Yesu Kelesowalapulu i kelipapoyawemi fe olose kulukeye. Apula:, olokeyaletela penaiya nini tomawemi timinisewa itapakeye. Alanase, olokeyaletelayewi niwa ma pota: elakeye. ⁷ Aluse ta: tisene sena kesale Yesuwalapulu kulu amowa mane olokeyatelayewi niwa piseikipela: pota: epesa:pekitise niwa silikepiyakeye. Silikepiyanase niwa hokato hekeya sitalakeye. Mane olokeyatelayewi penaiyawa kulukeye.

⁸ Niwa Yesuwalapulu kulusene epapuluse kuluwa, Yesu kila:tese teisa:pe epapuluse ni-

wana Ewalapulu semetei kila:tese teisa:pe sitalakeye. Mene tesinase niwa hili sitalakeye. Solo amowa niyewi matanekeye. ⁹ Yesu Kleso kuluwa teisa:pewa wa:ke makulaposak-eye. Kuma:na:wa penaiyayewi Yesuwa sano tiye toliyetise piseikipela: pota: maelakeye. Mane alusewa niyawa matanekeye. ¹⁰ Yesu Ewa ikila semetei kulu amowa mane olokeyatelayewi penaiyawa sano tiye hotiyetiye iya:peyakeye. Sanose hotiyetiye papaseye tiye, Ene fala:la ela: Kotewalapulu semetei elakeye. ¹¹ Ala amunuse kiyawala, mane olokeyatela timinima:na: matanesewa kulusene epapuluse kulukeye. Kulunase kiyawa Kotepela: mane tima:na:pela: sitalakeye. Kiwa Yesuma kulupela: apola: sita:laleke, Kotewalapulu semetei sitalakeye. Aluse kine matanepa:.

¹² Alanase mane olokeyatelayewi kili tomawa piseikipela: pota: epesene mane olokeyatelawa iya:pela: takala:pela: sita:latipa:. Alake tomayewi olokeyatela matana amokiwa kima se tiye kinisaleke, solo amowa kiyawa ta: tiyapa.

¹³ Kili onatu, tiya:le, toma sopokeye mane olokeyatela emi papela: timinipa. Kotewalapulu semetei papela: timinipa:. Kili tomawa kulusene epapuluse kuluwa kila:tese tesinase, tomawa Kotema kinapola: Kotepela: semetei hekeya sopolu timinipa:.. ¹⁴ Alake Koteyewi mokopo seseleseyewi kiwa pota: elakeye. Kiwa solo ele sepapowa kulu hanosaleke, kiwa e tima:na: tisene sena epapula elakeye. Alawamona, solo ele sepapoyewi kiwa pota: maelakeye. Alanase mane olokeyatelayewi kiwa pota: maelakeye.

Hekeya Sita:pesena:pela: Tima:na: Tisene Sena Timinisewa Wekeye

¹⁵ Solo ele sepapoyewi niwa pota: eta: ene-makeye. Alawamona, Koteyewi mokopo seselese-yewi niwa pota: elakeye. Alake niyawa olokeyatela tiyakamakiwa ililapa? Eh, Alamakeye, eta: ilimanakeye. ¹⁶ Solo we hene-eye sokeye. Kine kewa matana amunuse iya:pela:, sena nowamoke solo amowa kulu hanose timinisaleke, senayewi tima:na: tisene senawa kewakeye. Alusene amunuse mane olokeyatela kulu hanose timinisaleke, mane olokeyatelayewi tima:na: tisene senawa kewakeye. Alawamona, mane hekeya sopowa keyewi kulu hanose tiya:sela: elaleke amowa, hekeya elakamoke tima:na: tisene senawa kewakeye. Tima:na: tisene sena semeteyawa sena yesila elipeipela: tima:na: tisene sena eta: tise-makeye. Keyewi mane olokeyatelawa kulu hanose timinipitekiwa, kewa kulaposakeye. Kewa Kote-walapulu kokolo kao maelaposakeye. Alawamona, Kote solo amowa ta: tiyapola: kulu hanose tisaleke, kewa Kote sikapowemi hekeya elakeye.

¹⁷ Puwano kiyewi mane olokeyatelawamopela: tima:na: tisene sena tiya:sela:, sena nowamoke Kote solo amowa se tiye kinapita:, kiyawa mane olokeyatelawa iya:pela: Kote solo amowa ta: tiyapola:, himu semetei esa: matanepela: kulu hapakeye. Alanase yemi neyewi Kotema napolo selakeye. ¹⁸ Aluse mane olokeyatelapela: kiyawa tima:na: tisene sena tisaleke, mane olokeyatelayewi kiwa pota: ela:, tipolo sela epesita:ya

aluse sita:nekeye. Aluse sita:newa Yesuyewi silikepiyakeye. Silikepililapita: Koteyewi Ene hekeya alusewa kiyawa kulu hanose tima:na: tisene sena timiyanakeye. Alanase yemiwa neyewi Kotema napolo selakeye.

¹⁹ Puwano kili tomayewi matanawa kulu hapanase, Koteyewi alusewa eta: matanemakeye. Kiyewi seli matanemita: peleya: weyemi mane amowa neyewi pale selese selakeye. Peleya: weyemi senayewi tima:na: tisene sena mane tisewana, sena nowamoke yesipela: pota: enewana, neyewi pale selese selakeye. Solo amo mouwa wekeye. Puwano kili tomayewi matanawa kulu hanose tima:na:pela:, kiyewi kilipe tomawana, tiya:wala, onatuwala sopowa mane olokeyatelama kinapita:, mane olokeyatela amoke kiwa yesipela: pota: enekeye. Potapola: elapita: kiyawa mane ewalosene eta: timinima:na: telama kamona kiyewi timiyakeye. Alawamona, yemi kiyawa seli tima:na:pela: kiyawa kilipe tomawana, tiya:wala, onatuwala, sopowa Kotema kina:pa:. Kinapita: Koteyewi hekeya alusene amoke kiwa yesipela: pota: elaposakeye. Potapola: elapita: kiwa napolo sopolo hekeya sitalaposakeye. ²⁰ Aputa: mane olokeyatelayewi kiwa yesipela: pota: enene ikila emiwa, kiyawa hekeya tima:na:pela: eta: matanemakeye.

²¹ Kiyawa mane olokeyatela timiya ikila emiwa mane olokeyatelayewi kiwa seila:pelele? Eh, Alamakeye, eta: selilamakeye. Kiyawa puwano olokeyatela timiyawa yemiwa matanesekiwa kiwa ewalose sita:nekeye. Ewalose keteawa

timiya ikila emiwa, kiwa kulusene isu sosolo emi hanose sita:nekeye. ²² Alawamona yemi kiwa weyamu sitalakeye. Puwano tomayewi matanayewi kiwa yesipela: piseikipela: pota: enewa Koteyewi kiwa mene silikeye. Mene silinase kiwa Kotepela: tima:na: tisene sena tima:na: tiya:sela: sitalakeye. Aluse Koteyewi kiwa napola: tese kiwa seli hekeya sita:pesita:, Koteyewi kiwa seselese elaposakeye. Sikape kiwa Kotewalapulu kokolo kao sitalaposakeye. ²³ Aputa: mane olokeyatela amoke ene tima:na: tisene senama nano wa:la:ya hepe kinisekeye. Nano wa:la:ya hepe amowa kulu epakeye. Alawamona, Koteyewi ene E sena kesalema kokolo kao tesewa mokopo kinisekeye. Piseiki Yesu Kelesowemi niyawa opola: ela: sitalaleke, Yesu Keleso emi Koteyewi kokolo kao tesewa nima kinisekeye.

7

Yesuwemi Kulupela: Apola: Sita:nenase Ewalapulu Semetei Kulusene Epapu Tomayewi Matanawa Kulukeye. Au Seya Amo Mouwa Wekeye

¹ Yu sena ne ma:ela:lo, kiwa solo ele ta: tisene sena kesaleyewi matanemita: solo nowa kima neye selaka wekeye. Sena falela apota: a elekiwa solo ele sepapoyewi eye potapola: epela: kulakemiwa solo ele sepapoyewi ewa pota: maelaposakeye. Amowa kiyawa solo elewa matanesekeye. ² Alusene epapuluse solo ele tuwapo amowa wekeye. “Kesale sena ekeyewi ene e

ko:lu falela apota: elaleke, ene e ko:luma semetei kina:pa:. Ene e ko:lu falela apota: elaleke kemi, sena nowanapulu mokopo hanapa.” Au seya solo ele tuwapokeye. Alawamona, kesale ene e ko:luwa kulusaleke, aluse solo elewa eta: tuwapomakeye. ³ Aputa: kesaleyewi ene e ko:lu elapita: kemi sena nowanapulu hanapitekiwa, kesale amowa sena ela hanosene iwei kesalek-eye au seyakeye. Alawamona ene e ko:lu kuluwemi kesale sopa:lawa sena nowamoke ti-saleke kesale amowa sena ela hanosene iwei kesalekeye, elawa eta: selesemakeye. ⁴ Ne ma:ela:. Kiwa Yesu Kelesowemi kulupela: apola: sitalakeye. Sita:la: solo elewa kulu hanose tima:na: tiwa Yesuwemi kulu hapa ikila emiwa kulusene epapuluse kulukeye. Kulunase kesale ene e ko:lu kulapita: sena nowa hanosene aluse kiwa Yesuwalapulu kulu hanose hananakeye. Mene teisa:pe sena amowa Keleso Ene ekeye. Ewalapulu kiwa semetei hananakeye. Hanose, niyewi Kotepela: i fo napolo sopolu epapuluse heyalakeye. ⁵ Puwano, niwa mane olokeyaletela kulula:sela: enekeye. Alawamona, Koteyewi Ene solo ele sepapoyewi selese, “Mane olokeyatela, aupa,” e seya amowa nini tomayewi matanawa amokiwa tima:na:pela: epelese, aluse timinisekeye. Timinise niwa kulusene isu sosolo emi ha:na:sela: sita:nekeye. ⁶ Alanase, niwa kulukeye. Apula:, mane olokeyaletelayewi niwa tiya:newa, niyewi iya:peyakeye. Alanase, solo eleyawa niwa eta: kalamakeye. Apula:, tima:na: niyewi napu we tiyale solo ele pukawemi momateya weyamo makulu hanakeye. Alamakeye.

Niwa napu mane hili Ho Napoyewi niwemi tiyelakeye.

Solo Ele Sepapoyewi Mane Olokeyatela Walosene Wekeye

⁷ Niyewi selese, “Solo elewa olokeyatelalakeye.” Au seya selakamakiwa ililapa? Eh, Alamakeye. Eta: ilimanakeye. Solo elewa olokeyatelamakeye. Solo ele eta: tuwapomakiwa kamunuse neyewi mane olokeyatelawa matanemapekeye. Alake solo ele sepapoyewi selese, “Sena nowamoke keteawa potapola: neyewi timanowe aluse matanepa,” aluse solo ele sepapoyewi seyakeye. Selapita: topunase nowamoke keteawa newa tima:na: aluse matanekeye. Eta: sepapomakiwa telakiwa ewa matanemapekeye.*

⁸ Solo ele tuwaponase mane olokeyatela amowa olokeyatela kalikalila timinisene isu sosolo amowa kola:pela: newa supukeye. Alasi tiyapola:, sena nowamoke ketea amowa newa tima:na:, aluse matanawa sosolo apoyakeye. Solo elewa itapa tesaleke, mane olokeyaletelayewi senawa kulu epapulakeye.

⁹ Puwano solo ele sepapoyewi aupa e seyawa neyewi eta: matanemake enekeye. Eta: matanamanase enene ikila emiwa, “Kote sikapowemi newa ilikeye,” aluse neyewi matanakeye. Matana kamona sikape solo ele tuwatase, “Sena nowamoke keteawa newa tima:na: aluse matanepa.” Au seyawa ta:tapola: sena nowamoke keteawa tima:na:pela:

* **7:7** Mene Sili Puka 20:17; Ele 5:21

matanawa sosolo tese tesikeye. Tesilapita: potapola: Kote solo elewa tikapeye tipela: tesewa epesena:pela: matanakeye. Matanese Kote sikapowemi newa epesa:na:wamona eta: ilimanakeye, aluse matanakeye. ¹⁰ Aputa: solo ele sepapoyewi kokolo kao tesene isu napowa waloma:na: tela kamona, kulusene isu sosowa waiyakeye.

¹¹ Solo ele sepapoyewi selese, “Olokeyatela timinipa.” Au seya kamona mane olokeyatelayewi newa hopolose sutapitekiwa neyewi kulu hanose timiyanakeye. Kulu hanapola: timiyanase newa kulu amunuse kulukeye. ¹² Alake solo elewa Kote sokeye. Aupesakeye seyawala, aupa e seyawala, semetei semetei esa: ene alusekeye. Sena nowama aupa: e seyawala aupa e seyawala hekeya sopokeye. Solo elewa napolo sopokeye.

¹³ Alanase solo elewa napolo sopoyewi newa sana kululule? Eh, alamakeye. Neyewi esa: maselakeye. Solo ele sepapoyewi newa sana eta: kulumakeye. Mane olokeyatelayewi newa sukulu tiye sana kulukeye. Sana kulapita: mane olokeyatelayewi mouwa heneye olokeyatelayewi. Aluse hokato walosekeye. Solo ele napoyewi mane olokeyatela walopetewa neyewi olokeyatela timinipitekiwa potapola: newa sana kulu amunuse sana kulukeye. Alawamona solo ele sepapoyewi mane olokeyatela mouwa hene heneye olokeyatelayewi. Aluse matanemita: solo ele sepapoyewi walosekeye.

Mane Elipeiwemi Sutesewa Wekeye

14 Aputa: nano weyamo niwa hene matanakeye. Solo ele sepapoyewi Kote matanawa nima hokato walosekeye. Alawamona newa senakeye. Senanase tomayewi matana kulu hanosene amunuse, tomayewi newa matanesekeye. Ne tomayewi olokeyatela matanasewa kulu hanose tima:na: tisene sena timinisekeye. 15 Mane olokeyatela tima:na: tisene sena timinisewa ko:lupita: timinisenapo? Amowa newa tikili tekeye. Neyewi seli tima:na:pela: epelese matanema:na:wa alusene napolo eta: tisemakeye. Alawamona neyewi olokeyatela tima:na:pela: mapolose matanawa olokeyatela timinisekeye. Alusewa ko:luma:na:napo. 16 Neyewi mane olokeyatelawa tima:na:pela: mapolose matanasewa olokeyatela timinisekeye. Solo ele sepapoyewi aupa: e seyawala, aupa e seyawala, neyewi ta: tiyapola: ehe, e selalo. Apula: solo elewa napolapo, esa: neyewi matanekeye.

17 Neyewi matanese, “Neyewi olokeyatela eta: timinima:na:makeye.” esa: matanasewa kamunuse olokeyatela timinisekeye. Neyewi nine matanawa eta: tisemakeye. Mane olokeyatelawa ne himuwemi ela, neyewi matanewa sutapitekiwa newa olokeyatela timinisekeye.

18 Alake newa nine tesewa potapola: matanese ne himuwemi mane enewa eta: napomakeye. Newa nine tomayewi matane tiye tisene amoke neye alusewa eta: selilamakeye. Eta: selilamanase neyewi seli tima:na:pela: epelese matanawa kamunuse seli timinisene penaiyawa

maelakeye.

¹⁹ Aluse napolo tima:na:pela: epelese matanema:na:wa elawamona napolo eta: tisemakeye. Apula:, olokeyatela tima:na:pela: mapolose matanasewa olokeyatela tima:na: tiye hanosekeye. ²⁰ Alanase Ne himuyewi mane olokeyatela tima:na:pela: eta: matanama elaleke neyewi timinisaleke amowa heneye neyewi nine matiminikeye. Mane olokeyatelawa newa himu fa:nemi enenase ene kamoke timiyanakeye.

²¹ Alake, neyewi potakamake mane weyamoke ne falelawa yesipela: tesekeye. Neyewi mane napolo epelese tima:na:pela: elawamona, mane olokeyatelayewi kipila sutisikeye.

²² Koiyawemiye, neyewi ne himu fa:nemi Kote solo elewa himu hapa matanesekeye.

²³ Himuyewi Kote solo elewa matanepela: tima:na:pela: elawamona, tomawemi solo elewa nowana newanapulu semetei enenase, elipe kekela:sela: elakeye. Himuyewi ene aupa e seyawa, tomayewi matanawamoke emi sitiye, tomayewi matanawa putupela: ene timinisekeye. Alake tomayewi solo elewa emi newa tipolo selapola: amunuse selawapokeye.

²⁴ Newa mane olokeyatela muta tisenase, newa eta: epelesemakeye. Tomayewi matanasewa amoke newa sukulu tiye, kulusene isu sosolo emi ha:na:pekitise, eta:wi newa sesepesape?

²⁵ Piseiki Yesu Kelesoyewi niwa sesemita: neyewi Kotema napolo selakeye. Alawamona mane elipei newa sutisikeye. Ne himuyewi matanese, “Kote solo elewa ta: tiyaposakeye.” Aluse matanema:na:wa elawamona tomayewi

matanese, “Olokeyatela timinime,” aputa:
olokeyatela timinisekeye.

8

*Niyewi Mane Olokeyatelawa Yesu Kelesoyewi
Iya:pela:, Nima Ho Napolo Miwa Wekeye*

¹ Niyewi Yesu Kelesowalapulu kulupela: apola:
sita:nenase, niyewi olokeyatelapela: Koteyewi
kotopela: falasima:na:wa selapola: unuwapo
maelakeye. ² Niyawa olokeyatela timiyanase
niwa kulusene isu sosolo emi hapakeye.
Alawamona Ho Napoyewi penaiyawamoke
niwa olokeyaletelawemi sepe sini ene kuluwa
silikepilakeye. Niyewi Yesuma kulupela: apola:
sitalapita: isu sosolo hili nokemi Ho Napoyewi
niwa siliyakeye. Ho Napoyewi nini himu fa:nemi
piseikipela: pota: elaleke, tomayewi matanawa
amokiwa niwa piseikipela: pota: maelakeye.

³ Niyewi tomayewi matanawa kulu
hapanase solo elewa puwano tuwapo
amoke mane olokeyatelayewi penaiyawa eta:
fala:pemakeye. Eta: fala:pemanase kamunuse
mane olokeyatelayewi penaiyawa Koteyewi
fala:wayakeye. Fala:pa:na:pela: Ene E Sa:le
semetei kamona peleya: weyemi hamona
seyakeye. Hamonapita: Ene E Sa:le amowa
sena tomawa tiyapola:, peleya: weyemi inapola:
enekeye. Sena tomawa tiyapola: enene
kamunuse, tomayewi matanawa Eyewi eta:
kulu hapamakeye. Ewa heneye napolo sopolu
enewa, niyewi tomayewi mane olokeyatela
timinisewa Eyewi tikeye. Yesuyewi niwamopela:

wa:la:ya hepe kinisene epapuluse Ewa kulukeye. Kulunase nini olokeyatela timinipita: niwamo falasima:na:wa Koteyewi Yesuma mikeye. ⁴ Niwa falasima:na:wa Yesuyewi ko:lupita: tila? Solo elewa emi mane aupa e seyawala, mane aupa: e seyawala, niyewi hekeya eta: kulu hapama tese niwa falasipesakeye. Falasi esene nima miya:na:pela: elawamona, Yesuma minase niwa silikepiyakeye. Silikepiyanase niyewi tomayewi matanawa iya:pela: Ho Napoyewi matana amunuse ta: tiyapola: sita:nekeye.

⁵ Aputa: tomayewi matanawa kulu hanose timiya:sela: elaleke, himuyawana tomayewi matana semetei kamunuse matana tesekeye. Alawamona Ho Napoyewi aupa: e seyawa kulu hanose timiya:sela: elaleke, himuyawana Ho Napoyewi matanesewa semetei kamunuse matanese tesekeye. ⁶ Alake tomayewi matana semeteiwa matanepela: elaleke amowa, kulakemiwa Kotewalapulu kokolo kao maelaposakeye. Alawamona Ho Napoyewi aupa: e seyawa semetei matanepela: elaleke amowa, hopolawa tese, sikapewala Kotewalapulu seli kokolo kao elaposakeye. ⁷ Tomayewi matanawa semetei kulu hanose tiya:sela: elaleke, Kotewalapulu kisi tepela: elakeye. Tomayewi matanawa semetei matanepela: tiya:sela: elaleke, Kote solo elewa eta: ta: tima:na:manakeye. Kote solo elewa kulu ha:na:na:pela: matanepela: elawamona kulu ha:na:na:wa penaiya itapa tese eta: ta: tima:na:manakeye. ⁸ Aluse tomayewi matanawa semetei matanepela: kulu hanose tisene sena amokiwa Kotema eta: epelema:na: telamanak-

eye.

⁹ Alawamona kili himu matanawemi Koteyewi Ho Napowa heneye ela; Ho Napoyewi kili himu matanawemi matanepitekiwa kiyewi ta:tapola: kulu hanosekeye. Tomayewi matanawa kiyewi eta: kulu hanosemakeye. Aputa: Ho Napowa Kelesoyewi hamona e seyawa kili himuwemi maelaleke, amowa kiwa Keleso nemakeye.

¹⁰ Alawamona Kelesoyewi kili himuwemi ela kamunuse, kili tomawa kulaposakeye. Sena kesale sopoyewi olokeyatela timiyanase nini tomawa kulaposakeye. Alawamona Koteye niyewi alusewa me seila:pela: napola:penase E Ho Napowa Ewa Ene kao tesewa nini himuwemi sitalakeye. ¹¹ Yesu kulu teisa:pewa Kote Ene ekeye. E Ho Napowa kili himuwemi sita:la:nase Yesu mene teisa:pe Kote amokiwa kili toma kuluwala mene teisa:taposakeye. E Ho Napowa kili himuwemi elapita: potapola:, Koteyewi mene teisa:taposakeye.

¹² Alanase ne ma:ela:, niwa mane seme-tei weyamo kulu ha:na:pa:. Neyawa mane olokeyaletela amowa selapakeye. Eh, amakeye. ¹³ Kili tomayewi matanasewa kulu hanose timiya:sela: sitalaleke kiwa kulaposakeye. Alawamona, Ho Napoyewi kiwa seselesaleke, kiwa mane olokeyatelawa sana kulu epapuluse, na tiye iya:pela:, kiwa Kotewalapulu kokolo kao sita:laposakeye. ¹⁴ Ho Napoyewi sena kesalema aupa: e seyawa kulu hanose timinisaleke, amowa Kote sena kesale amowa akeye.

¹⁵ Koteyewi Ho Napolo kima mini epamowa kiwa mokopo tima:na: tisene sena me ipima:na:

epapula hetetimita: eta: alamakeye. Eh, heneye alamakeye. Kote Ho Napoyewi kiwa E sa:le hetetimita: elakeye. Apula: niwa Ho Napolo E penaiyayewi ela: holose selese, “Apa, Ni Ata,” e selalakeye. ¹⁶ Au selesenase nini himuyewi matanese, “Newa heneye Kote E sa:keye,” au selapitekiwa Ho Napoyawala semetei kamunuse selese, “Kewa Kote E sa:keye,” au selesekeye. Au seya a:ko: elipe semetei ilikeye.

¹⁷ Alake niwa Koteyewi e Sa:nase, E salawamopela: mane napolo tuwapowa nima kinaposakeye. Koteyewi Yesuma mini aluse, nimawana kinaposakeye. Alanase puwano Yesuyewi nano hilila tise aluse, niyawana aluse nano hilila tiyaposakeye. Yesuyewi Ene nano hilila tinase Koteyewi Ewa me sola:pe amunuse niyawana nano hililawa tiyapitekiwa, Koteyewi niwa sosolo me apolaposakeye.

Sikape Hepene Falemi Seli Sita:pesena:wa Wekeye

¹⁸ Ikiwapo weyemi nano hilila tise sosolo kamunuse, hene heneye eta: kinisemakeye. Alawamona, sikape Koteyewi niwa selima:na:wa hene heneye kinisekeye. Alake Koteyewi niwa selima:na:wa yemi eta: popa:na: telamawa, sikape potaposakeye. Aluse neyewi matanekeye. ¹⁹ Koiyawemiye, Koteyewi nano ketea sopoke timiyayewi iwa Koteyewi opo ta:peya E sa:le hokato walopesa amo popa:na: ela:sela: yesipela: elakeye. ²⁰ Koteyewi Ene nano ketea sopoke timiya ikila emiwa iliye tipela: timiyakeye. Aluse timiya kamunuse

mane olokeyatelawa honosane hetetikeye. Hetetiyapita: Koteyewi Ene nano ketea sopoke timiyama falasisewa tuwapokeye. Koteyewi nano timiya amoke matanawamunuse eta: alamakeye. Koteyewi Ene matanawamunuse aulakeye. Nano ketea sopowa hili tepa:se aupa: aluse yesipela: sita:pesita: Koteyewi ta:peyakeye. ²¹ Yesipela: ela:, Koteyewi nano ketea sopoke timiyawa ikomonosene tipolo selawapo amuna enewa silikepilaposakeye. Apula:, nano ketea sopoke heneye napolo nini Kote E sa:walapulu kulupela: sa:le napolo sita:laposakeye.

²² Kesale sala supeliwatesene ikila emiwa kesale temekelese hapawa epapuluse, Koteyewi timiyawa nano ketea amoke hanakeye. Mane olokeyatela heteti ikila emi ela: ma:ta: tiye mina emiwa, Koteyewi timiya nano ketea sopoke hapawa temekelese sitalakeye. ²³ Aputa: niwa Keleso sena kesalewala kaluse temekelese hapawa sitalakeye. Alawamona Kote Ewemi kulu hapa sena kesalema nano miya:na: seyawa, puwano miwa E Ho Napowa epakeye. E Ho Napowa nima kinapita: sena kesale sopolo sikapowemi Koteyewi niwa Ene salakeye, au semita: hapa epapuluse hapawa yesipela: sitalakeye. Nima yesipela: nini toma hiwa pa:ta kinisene ikila emiwa niwa E salakeye, au selaposakeye. ²⁴ Olokeyatela timinisene tapowemi Koteyewi niwa mene silikeye. Mene silinase niwa Koteyewi nano ketea sopoke auma:na: seyawa aumita: niwa yesipela: sitalakeye. Nano auma:na: seyawa hetetimita:, esa: yesipela: tepela: hetetiyapita:, potapola: wa:ke yesipela:

masitalaposakeye. ²⁵ Nano hetetimita: aluse yesipela: tepela: hetetima tepita:wala himu semetei matanawa eta: iya:peyamake kokolo matane tiye sita:laleke halute yesipela: elaposak-eye.

²⁶ Yesipela: sita:la: tima:na: tiye hamonite Ho Napoyewi niwa seselesekeye. Ikila nokemi Kote Ene isu sosolo emi niwa hanose penanose mahanakeye. Penanose mahanosaleke Ho Napowa niwanapulu semetei palese ela:, niyewi nano ketewa Eyewi seselesekeye. Alawamona, niyewi ko:luse kulukulupesape, au selesaleke Ho Napoyewi niwa kakasilise, niyewi nano hilila amoke mouwa matane tiye ene selapita: Kotema selesekeye. ²⁷ Aputa: Koteyewi sena kesale himu matanawa potosene apula: Ho Napolo matanawana Eyewi potosekeye. Koiyawemiye, ta: tisene sena kesale amowa Ho Napoyewi seselese kakasilise kulukulusekeye. Koteyewi matanawamunuse Ho Napoyewi potapola: kulukulusekeye.

²⁸ Nano nowana niyewi heneye matanekeye. Kotema himu hapa matanesene sena kesale amopela: sopolu nano hililawala, nano napowala, nano sopokeye hetetisewa Koteyewi nini falela fa:nemi napolo tiyaposakeye. Puwano fa:nemi Koteyewi Ene sikape nano hetetima:na:wa matanepela: kotetikeye. Ene matanawa isu sosolo emi iwa kulu hamonite sena kesale amowa ta:peyakeye. ²⁹ Ema himu semetei esa: matanema:na: sena kesale amowa Koteyewi Ene puwano fa:nemi ta:peyalakeye. Ene E Sa:wa Yesuyewi alusene aluse iwala

aluse sita:pesita: Koteyewi matanepela:, iwa puwano fa:nemi ta:peyalakeye. Aluse ta:pele tiye senayewi e ma:e puwanowa Koteyewi Ene E Sa:wa akeye. Kote E Sa:wa amo e ma:e sikapewa ta:pele tiye sena akeye. ³⁰ Aputa: puwano fa:nemi ta:pele tiye sena kesale amowa Koteyewi silikeye. Mene sili sena kesalema Koteyewi Ene hekeya alusewa minakeye. Hekeya alusene mini sena kesalema kamunuse kao tesewa kinaposakeye. Kokolo kao tesewa kinise, Ene ho:liyawa peleya: emi iwa sita:laposakeye.

Nima Koteyewi Himu Hapa Mataneseva Wek-eye

³¹ Alake Koteyewi alawala, Koteyewi aluse elakamowana, niyewi ko:lu sema:na:ne? Nini tapowemi Koteyewi sita:laleke, eta:wi niwanapulu kisi tetapola: sano tiye toliyetima:na:ne? Eh, nowamoke niwa masutesinaposakeye. ³² Koteyewi Ene E Sa:le nima miya:na:wa eta: kalamakeye. Eta: kalamanase niwa sopokeye sesemita: Ene E Sa:le hamona seyakeye. Alanase nano ketea nokala nima miya:na:wa iya:pa:na:napa? Eh, maiya:taposakeye. ³³ Alanase Koteyewi ta:pele tiye mene sili sena kesale amowa sena nowamoke kotopesapele? Eh, eta: makotopesakeye. Koteyewi Ene mene sili sena kesaleyewi mane olokeyatela timiyawa Koteyewi itapa tepela: ima Ene hekeya alusewa mikeye. Minase iwa sena nowamoke eta: makotopesakeye.

³⁴ Koteyewi mene sili senama eta:wi falasipela: selese tuwataposapele? Eh, sena nowamoke mafalasipesakeye. Yesu Keleso niwamopela: kakasilise wa:la:lesene epapuluse Ene kuluk-eye. Ene kuluwa Koteyewi mene teisa:pekeye. Mene teisa:penase napu yemiwa Yesu Koteyewi tiya:le ili tapowemi hepene falemi elakamowa Koteyewi apoyakeye. Niwa sesemita: Yesuyewi niwamopela: kakasilise kulukulula:sela: elak-eye. ³⁵ Alanase Yesu Kelesoyewi nima himu hapa matanasewa nano nowamoke honosane maetalaposakeye. Nano hilila hetetise, apula: nowa himu nakola hetetise, apula: nowa niyewi Kote kulu hapanase niwa olokeyale tisene hetetise, apula: nowa ma:na: nasewa itapa tepela: menise sita:laleke, apula: nowa sao itapa tepela: sita:laleke, apula: nowa senayewi “Kewalapulu tetaposakeye,” alusene ikilawa hetetise, apula: nowa senayewi niwa sana kupula:, aluse nano ketea sopoke Yesu Kelesoyewi nima himu hanose matanawa maetalaposakeye.

³⁶ Nano ketea sopoke epapu hetetima:na:wa Kote pukawemi momateyalakeye.

Tepitiyewi Kotema selese, “Kote, niwa Keye sena kesale e seyanase ikila sopoke Kema mapoya senayewi nima selese, ‘Kiwa sana kulaposakeye.’

Au seya a:pele sipi sanapose ta:pele tiye epapuluse niwana epapuluse sanapose ta:pelekeye.” *

* **8:36** Kisala Puka 44:22

Au seya, Kote pukawemi momateyalakeye.

³⁷ Alanase Koteyewi nima himu hanose matanawa nano olokeyatela hetetiyakemiwa maetalaposakeye. Yesu Kelesoyewi nima himu hanose matanese, niwamopela: kakasilise kulukeye. Kulunase Eyewi Ene niwa sosolo seselakeye. Seselanase yemiwana mane olokeyatela hetetiyapita: niyewi sitiye tiyaposakeye.

³⁸ Alake solo we heneye sokeye. Yesuyewi nima himu hanose matanawa nano semetei nowamoke maetalaposakeye. Niwa kulu ik-ila emiwana, niwa falela apota: epesita:ya ik-ila emiwana, hepene senayawala, ho olokey-atelayewi amokiwala, yemiwa nano alusewala, sikape nano auma:na:wana, olokeyale tima:na:pela: nano penaiyawana, ³⁹ meiki fala nano sita:neyawala, peleya: weyemi nano sita:neyawala, Koteyewi timiya nano amokiwala, nano amokiwa sopoke Koteyewi Ene himu hapa nima matanawa maetalaposakeye. Pi-seiki Yesu Kelesoyewi niwa sesema:na: hamona seya amoke nima Koteyewi Ene himu hapa matanasewa waiyakeye.

9

*Yu Sena Kesaleyewi Yesuma Himu Semetei Esa:
Eta: Matanamanase Poleyewi Sosolo Matanawa
Wekeye*

¹⁻² Newa Kelesowemi kulu hapa senanase neyewi kima heneye selakeye. Pateya eta: wepi selesemakeye. Neyewi solo amowa wekeye.

Isolaiya senapela: ikila sopoke neyewi sosolo matanese himu nakolose elakeye. Aluse neyewi solo amowa ne himu fa:nemi Ho Napoyawala semetei kamona henenapo esa: selakeye.

³ Isolaiya senawa neyewi sena maya seme-teikeye. Niyewi sopoke sowa semetei sele-sekeye. Iwa neyewi nine sena ma:ekeye. Aputa: iyewi Yesuma fa:se minase iwa Koteyewi falasipesakeye. Iwa Koteyewi falasima:pekise, iwamo falasima:na:wa Koteyewi nema kina:pa:, esa: matanekeye. Ili falasisewa iya:pela:, newa Yesuma palawa Yesuyewi newa iya:tapita:, amowa falasima:na: amoke heka, neyewi ti epakeye. Auma:na:pela: matanawamona neyawa eta: ilimanakeye.

⁴ Isolaiya senawa Koteyewi sosolo seselakeye. Isolaiya senawa Koteyewi Ene E sa:le amuna sita:pesita: iwa mene sililakeye. Aputa: Kote Ene iwalapulu ilipe ela:, iyewi matanemita: Kote Ene meiki koiya ho:liyawa tei wa:la amunawa iwala-pulu semetei enekeye. Aputa: Kotewa Isolaiya senama ela:, selese tilakeye. Selapola: tise ima Koteyewi E solo elewa mikeye. Apula: Isolaiya senayewi Kotewa seli wapilimita: Koteyewi iwa sesepesakeye. Aluse Koteyewi E sepapo napowa ima mikeye.

⁵ Aputa: iyawa tilila kouwa mei Epalahame-wana, Aisakewala, Yakopewala, * iyewi ma:ta: tiye minawa Isolaiya sena akeye. † Iyewi sena maya emi Yesu Kelesowa niwa sena kesaleyewi

* 9:5 Yakope ene unuwa nowa Isolaiya au selesekeye † 9:5 Ma:ta: Ti 32:28; 35:10

toma tiye selatikeye. Yesuwa heneye Kotekeye. Nano ketea sopokeye piseikiwa Yesu Ene ekeye. Yemiwala sikapewala sena kesale sopokeye Yesu unuwa tili tiye puwano apolose wapolise epe-sena: telalakeye. Henekeye.

“Koteyewi Mokopo Eta: Seyamakeye,” Au Seyawa Wekeye

⁶ Isolaiya senama Koteyewi auma:na: seyawa mokopo walo selesena? Aposapo e seyawa iya:peyala? Eh. Eta: iya:peyamakeye. Neyawa kolaiya. Isolaiya sena noka hene Isolaiya sena maya hekeyamakeye. ⁷ Aputa: Epalahameyewi sena maya ma:ta: tiye minakeye, au selakemi Epalahame e sa:le heneye kesila emi ma:ta: tiye mina sena amowa alamakeye. Alawamona Koteyewi Epalahamema selese, “Aisa:ke sena maya ma:ta: tiye ha:na:na:wa kine kewa sena maya epakeye,” au seyakeye.†

⁸ Au seya amo mouwa wekeye. Tomayewi sala kesila sopokeye heneye Kote sa:makeye. Koteyewi auma:na: seyawa ta: ti senawa heneye Kote E sa:keye. ⁹ Alanase Koteyewi auma:na:no e seyawa Eyewi selese, “Ikiwapo nowemi Neyewi ta:peya ikila emi hetetiyapita:, Newa wa:ke mene inakemiwa Selayewi sena sa: kesipesakeye,” esa: sepapolakeye.§

¹⁰ Koteyewi solo nowana kiyewi matanemita: Koteyewi auma:na: seyawa we aluselapo esa: epalakeye. Au seyawa wekeye. Nini kouwa Aisa:keyewi ene ekele Lepekayewi sala elipei

† 9:7 Ma:ta: Ti 21:12 § 9:9 Ma:ta: Ti 18:10,14

alela enekeye. ¹¹⁻¹² Alela elapita: sala elipei kolotea Iso Yakope a:ko: seta: kesilama alela enene ikila emiwa, sala elipei amoke nano ketea napowana nano ketea olokeyatelawala a timinima:na:no, Koteyewi Ene matanawa kulu hanose timinimita: sala semetei amowa Koteyewi ta:peyalakeye. Ta:pele tiyapola: sala seta: kesilama sala elipei e amawa Lepekama Koteyewi selese, “Sala puwano kesilawa, ene e ma:e sipi tima:na: tisene sena tepesakeye,” * aluse Koteyewi Lepekama sepapolakeye.

¹³ Sepatosene sena nowamoke Kote pukawemi momateyawa wekeye. Koteyewi selese, “Yakopewa Neyewi himu hapakeye. Ewa Neyewi ta:pelekeye. Alawamona, Isowa Neyewi iya:peyakeye. Ewa Neyewi eta: ta:peyamakeye.” † Au seya selesekiwa sepatosene senayewi momateyalakeye.

¹⁴ Alanase, niyewi ena sema:na:na? “Sala semetei ta:pele tiyapola: napola:penase Koteyewi iliye tipela: eta: matanamanapo,” esa: sema:na:na? Eh, esa: selapa. ¹⁵ Koteyewi Mosesema selese, “Sena nowa Neyewi hauwekilise matanese amowa, Neyewi hauwekipesakeye. Apula: sena nowa Neyewi napola:tese matanese amowa, Neyewi napola:taposakeye.” ‡ Aluse Koteyewi sepapolakeye.

¹⁶ Alanase senayewi ene nano ketea sopoke matanepela: kotetipela:, nano ketea

* **9:11-12** Ma:ta: Ti 25:23 † **9:13** Malakai 1:2-3 ‡ **9:15** Mene Sili Puka 33:19

sopoke timinisene amopela: Koteyewi eta: ta:peyamakeye. Alawamona, Koteyewi Ene matanawamunuse senala: epane hauwekilise napola:tesekeye. ¹⁷ Puwano Koteyewi Isipi sena piseiki Feloma selapose Mosesese hamona seyakeye. Hamonapitekiwa ene hanose Isipi sena piseiki Feloma Moseseyewi selese, “Koteyewi kema semita: solo miwa wekeye. Ne penaiyawa kewemi hokato walomita:, kewa piseikipela: epesita: Neyewi kewa ta:pele tiye apoyakeye. Ne unuwa peleya: sopowemi se timita: ne penaiyawa waloma:na:keye.” § Au seya, Kote pukawemi momateyalakeye.

¹⁸ Alanase Koteyewi Ene tima:na:pela: matanawamunuse timinisekeye. Koteyewi Ene matanawamunuse sena nowa hauwekilise napola:tesekeye. Apula: Koteyewi Ene matanawamunuse sena nowa himu etapela: apoma:na: matanese, himuwa etapela: tese apoyakeye.

Sena Nowama Koteyewi Konomonose Sena Nowa Seselese Epapuluse Koteyewi Matanesewa Wekeye

¹⁹ Alawamona, kili nowamoke nema weyamu selese, “Koteyewi weyamu timinisaleke, ko:luse Eyewi selese niyewi mane hele olokeyaletela timinikeye e selesena? Sena kesale eta:wiye Ene matana kulu hanosene ililapa? Apula: sena kesale eta:wiye Kote ene matanawa tikapeye tima:na:napa? ²⁰ Kiyewi selesaleke kiwa sena sa:nase Kotema solo yekele tese selakamakiwa

eta: ilimanakeye. Sena Sa:yawa Eyewi ene ewa wapilise Kotewalapulu konomosaleke eta: ilimanakeye. Aluse neyewi kema pale selese selakeye. Yetu a:tesene kesalema yetuyewi selese, “Keyewi newa ko:lupita: epapu asula?” Aluse yetuyewi kesalema selesena? Eh, yetuyewi ene aluse kesalema eta: selesemakeye.*

²¹ Aputa: kesale ene matanawamunuse yetu a:tesekeye. Kesaleyewi yetu a:pa:na:wa matanese kitama tiyapola:, yetuwa a:tesesekeye. A:tese nowa sala selapa:na:pela: napolo a:tesekeye. Nowa tei hila selapa:na:pela: yetuwa salopasolose a:tesekeye. Epapuluse yetu kalikalila a:tesekeye. Aluse kesaleyewi ene matanawamunuse yetu a:tesekeye.

²² Koteyawala weyamu timinisekeye. Eyawa Ene matanawamunuse E konomonawa hokato hetetima:na: matanepela: sena kesale sopoma e penaiya sosowa potaposakeye. Sena kesale sopoke wa:la:ya hepe olokeyaletela miya:na:pela: ikomoma:na: seli tikeye. Alawamona, Koteye ikomoma:na:wa iya:peyakeye. Apula: Eyewi iwa ikoma:na:pela: yesilawa komanotikeye. ²³ Yesipela: ela:, koiyawemiye, sena kesale nokala Koteyewi hauwekilisekeye. Hauwekilise sena kesalema Koteyewi mokopo seseleswana Ene ho:liya sosowala waloma:na:pela: matanakeye. Alake ili noka Ewalapulu ho:liya peleya: emi sita:pesena:wa puwano ta:pele tiyapola: apoyakeye. ²⁴ Aluse Koteyewi sena maya ta:peyawa niwakeye. Yu senawana, Yu senama

* 9:20 Aisaia 29:19; 45:9

telawala niwa sopoke Eyewi Ene ta:pele tiyapola: apoyakeye.

²⁵ Aputa: Koteyewi seyawa sepatosene sena Hoseayewi ta:tapola: Yu senama telawa momateyawa wekeye. Koteyewi selese,

“Sena noka Ne senamanase, ‘Kiwa Ne sena mayakeye,’ au selaposakeye.

Sena noka Neyewi himu hapa eta: matanama,

‘Kiwa Neyewi himu hapawa matanekeye,’ au selaposakeye.” †

Aluse, Koteyewi selapita: Hoseayewi momateyalakeye.

²⁶ Aputa:, Hoseayewi solo nowana momateyawa wekeye.

“Puwano Yu senama tela sita: tesene peleya: emi Koteyewi selese, ‘Kiwa Ne sena mayamakeye,’

E seyawa kamunuse peleya: emi Koteyewi selese, ‘Newa Kotekeye. Newa kokolo kao tesekeye.

Kiwa Ne salakeye.’ ‡

Apula: selapitekiwa Hoseayewi ta:tapola: momateyalakeye.

²⁷ Alanase Isolaiya sena kesale amowa Aisaiyewi sowa penana:pela: hola:sela: selese,

† 9:25 Hosea 2:23 ‡ 9:26 Hosea 1:10

“Hano tawala peleya: sipitou sosolo tela epapuluse, Isolaiya sena kesale kiwa epapuluse sosolo telakeye.

Sena sosolo tela kamona, Koteyewi falasise kotetipela:, sena mutama noka Koteyewi mene siliyaposakeye.

²⁸ Sena kesale sitala peleya: emi Koteyewi falasima:na: e seyawa, falasima:na: ikila emiwa Koteyewi kipila falasipesakeye.

Eyewi yesipela: maelaposakeye.” §

Au seya, Aisaiayewi Kote pukawemi momateyalakeye.

²⁹ Aisaiayewi solo nowana momateyawa wekeye.

“Kote hene heneye Piseiki sosoyewi niwa Yu sena kesale mutama eta: helepa:pema telamakiwa,

Sotome senayeliye

Komola sena iwa keneye ti aluse, niwana keneye timapekeye.” *

Aluse, Aisaiayewi momateyalakeye.

Isolaiya Senayewi Yesuma Himu Semetei Esa: Mamatanekeye.

³⁰ Alake, niyawa ko:lu sema:na:napa? Yu senama telayewi Koteyewi hekeya alusewa tima:na:pela: hokolose eta: timiyama kamunuse, Kote hekeya alusewa tikeye. Alake Yu senama tela amokiwa Yesuma himu semetei esa: sita:nenase Koteyewi iwa hekeya sita:pesita:

§ 9:28 Aisaia 10:22-23 * 9:29 Aisaia 1:9

heke tiye apoyakeye. ³¹ Alawamona Yu senayewi Koteyewi hekeya alusene epapuluse sita:pesita: Kote solo elewa kulu hanose tiya:sela: kamunuse timiya kamona, heneye sopolu iliye tiye eta: timakeye. ³² Ko:lupita: elale? Iyawa Kotema himu semetei hekemita: eta: kulu hanosema, alawamona, solo elewa kulu hanose, ili tiya:yewi nano timiyama himu semetei esa: matanepela: tiya:sela: sita:nekeye. Aputa: pale seyawa wekeye. Sena kesale hele ha:na:pekitise isuwemi isu tuwapo emi apelakolosekeye.

³³ Alusewa puwano fa:nemi Kote pukawemi Aisaiayewi weyamu momateyalakeye. Koteyewi selese, “Pota:pa:, Saione koamesa: sena nowa etewa epapuluse tiye tuwataposakeye. Etewa amo tuwapo emi sena noka apela kolose sanose sutesinaposakeye. Aluse, Eyewi ena timiyawa sena kesale noka mapiyapesakeye. Alawamona, Ewa himu semetei esa: matanesene sena kesale amowa maewaposakeye.” Aluse Koteyewi seyawa Aisaiayewi momateyalakeye.†

10

Kote Matanawa Yu Senayewi Eta: Matanemake Tikili Tese Sita:newa Wekeye

¹ Keleso Ne ma:ela:, neyewi sena maya Yu sena epamowa selakeye. Neyewi ima himu hapawa matanese, Koteyewi ili olokeyatela timinisewa heleye tiye Yesuma kulupela: apola: sita:pesita: Koteyewi iwa mene silimita: kulukulula:la:keye. ² Alawamona iwa heleye tiye sitalakeye. Neyewi

† 9:33 Aisaia 8:14; 28:16

iwa potose heneye selakeye. Iyewi Kote epelemita: hokolose timiyanakeye. Alawamona Kote matanawa iyewi seli eta: matanemake tikili tese Koteyewi timinisewa iliye tiye matiminik-eye. ³ Kote mane hekeya timinisewa iwa eta: matanamakeye. Isu sosolo emi iyewi eta: kulu hapamakeye. Iwa ilipe hekeya sita:pesena:pela: iwa ili matana amunuse kulu hapakeye. Kulu hanapola: sita:la: iyewi ili matanawa wapilise Kote hekeya alusene isu sosowa fa:se mikeye. ⁴ Yesu Keleso Eyewi Mosesese solo ele sepapowa iliye tikeye. Alanase, sena kesale sopoke Keleso seli ta:tapola: sita:tesaleko, iwa hekeya sena kesale Kote sikapowemi tepesakeye.

⁵ Solo elewa senayewi ta: tiyapola: timinipitekiwa potapola: Koteyewi selese, “Kewa sena hekeyalapo,” au semita: Moseseyewi momateyawa wekeye. “Kote solo elewa aupa: e seyawa senayewi ta: tiyapola: tiya:sela: sita:laleke, sena kesale amowa kokolo kao tesewa tiyaposakeye,” aluse Moseseyewi momateyalak-eye.*

⁶ Alawamona senayewi Yesu Kelesoma himu semetei esa: matanepela: elaleke sena ama Koteyewi selese, “Kewa hekeya elakeye.” Aputa: senayewi ene selese, “Yesu Keleso peleya: weyemi minite eta:wi hepene falemi silima:na:pela: ha:na:na:na?” Aluse selakamakiwa eta: ilimanakeye. ⁷ Aputa: solo nowana senayewi selese, “Yesu kuluwa mene tesi timita: sena eta:wi sena kuluwa peleya: popa:na:pela: hanaposapele?” Aluse

* **10:5** Lefitikase 18:5

selakamakiwa eta: ilimanakeye. Yesuma himu semetei esa: matanesene senayewi aluse eta: selesemakeye.

⁸ Alawamona senayewi Yesu Kelesoma himu semetei esa: matanepela: elaleke sena amawa Koteyewi selese, “Kewa hekeya elakeye.” Aputa: senayewi ene selese, “Kote sowa neyewi top-unase newa tikili tese maelakeye. Himuyewi matane tiye meatewi selakeye.” Aluse selakamakiwa ililakeye. † Alake, solo weyamowa seli ta:tapola: himu semetei matanesewa amowa niyewi se tiye kinisekeye.

⁹ Keyewi selese, “Piseiki Yesu Ene ekeye,” aluse selapitekiwa, keyawa himu semetei esa: matanepela:, “Koteyewi teisa:pewa Yesu Ene ekeye.” Aluse himu semetei esa: matanesaleke, kewa Koteyewi mene siliyaposakeye. Olokeyatela tisene amo tapo Koteyewi kewa mene siliyaposakeye. ¹⁰ Senayewi e himuyewi Yesu Kelesoma matana amunuse Koteyewi potose selese, “Sena amowa hekeya elakeye.” Apula: sena himuyewi matanese meatewi selese, “Yesu Kelesoma neyewi himu semetei esa: matanepela: elakeye.” Au selapita: sena amowa Koteyewi mene siliyaposakeye.

¹¹ Aputa: Kote pukawemi momateyawa wekeye. “Yesuma himu semetei esa: matanesene sena kesale amowa ewalose ewa eta: ti o:sulu tesemakeye. Kote Ene sikapowemi iliye tiye epe-sita: Koteyewi sesepesakeye.” Aluse sepatosene sena Aisaiyawewi momateyalakeye.‡

† 10:8 Ele 30:12-14 ‡ 10:11 Aisaia 28:16

¹² Alake Yu senawana, Yu senama telawala iwa sopowamopela: Koteyewi hekeya alusene isu sosowa semeteikeye. Sena nowama nano ketea nowa se tiye apula: sena nowama nano ketea nowa se tiye eta: alusemakeye. Aluse sena sopoke semetei kamunuse Yesu Kelesoyewi Piseikipela: pota: elakeye. Alanase sena sopoke Piseikipela: pota: tesewa Yesu Ene ekeye. Sena kesaleyewi Piseiki Yesu Kelesoma kulukulusekiwa sitalapitekiwa iwa sopoma Yesuyewi seila:tese mokopo seselesewa kinaposakeye. ¹³ Seselesene amowa Kote pukawemi momateyawa wekeye. “Piseikima sena kesaleyewi kulukulu ela:sela:, ‘Piseiki, neyewi Ke unuwemi hokeye. Keye newa mene siliya:pa:.” Sena Kesale eta:wiye au selapita: Piseiki Koteyewi kewa siliyaposakeye.” Au seya Kote pukawemi momateyalakeye. §

¹⁴ Sena Ewemi eta: seli topuma sita:laka, ko:lu holose Eyewi iwa mene siliyaposape? Apula:, sena amowa iyawa puwano eta: kolaiyama sita:laka, ko:luse iyawa ewemi himu semetei esa: matanepesape? Apula:, sena semetei nowamokiwa imawa sowa ma se tiye kinisaleko, ko:luse iyawa seli ta:taposape? ¹⁵ Alawamona, sena nowa mailikepilisaleke, Kote Sowa ko:lu selaposape? Kote pukawemi au momateyakeye. “Sena kesale iyawa sena eta:wiye Kote Solo Napowa tiye inaka popa:na:pela: epelesekeye.” Aluse Kote pukawemi momateyalakeye.*

*Yu Senayewi Kote Solo Napowa
Mamatanepita: Wekeye*

16 Yesu matanemita: solo napowa se tiye kinapita:, Yu sena nokamoke topuwamona kamunuse iyewi eta: topumakeye. Aisaiyewi puwano momatelese, “Piseikio, Ke solo amowa niyewi se tiye mikeye. Se tiye kinapita: iyewi topuwamona kamunuse eta: topumakeye,” esa: momateyalakeye.†

17 Alake sena kesaleyewi Yesuwa matanemita: sena nokamoke Ewamo se tiye kinapita: iyewi ta:taposakeye. Ta:tapola: Yesuma himu semetei esa: matanepesakeye. 18 Alawamona Yesu matanemita: solo napowa Yu senayewi topula? Henekeye, topukeye. Aputa: Tepitiyewi solo semeteiwa kamona momatelese,

“Sena kesale peleya: sopokeye sita:la iyawa sepapowa topulakeye.

Ta:tapola:, Kotewa elatapo esa: matanekeye.

Ili solo weyamowa mowa itu peleya: sopokeye iliye tikeye.” ‡

Aluse, Kote pukawemi momateyalakeye.

19 Aputa: neyewi wa:ke kima nano ta:takeye. Solo napowa Yesu matanemita: Yu sena kesaleyewi matanana? Henekeye matanakeye. Aputa: puwano Moseseyewi selese.

Isolaiya senama Koteyewi selese, “Yu senama tela peleya: kalikalila enewa neyewi seselesaleke, kiyawa potosekiwa kekepesak-eye.

† 10:16 Aisaia 53:1 ‡ 10:18 Kisala Puka 19:4

Kiyawa matanese kiwa, ‘Iyawa Kotewa ma-matanekeye,’ aluse kiyawa matanawa kamunuse neyewi iwa seselesaleke kiyawa potose konomopesakeye.” §

Aluse, Moseseyewi momateyalakeye.

²⁰ Aputa: Yu senama telawa Koteyewi selapita: Aisaiayewi momateyawa wekeye.

Koteyewi selese, “Yu senama telayewi Nawa popa:na:pela: eta: keyama kamunuse, iyawa Nawa matanema:na:keye.

‘Koteyewi alusewa enana?’ Aluse iyawa Newemi mata:tesaleke mene, Neyewi kima waiyakeye,” esa: momateyalakeye.*

²¹ Alawamona Isolaiya senama Koteyewi selese,

“Inayewi ene e sa:le minite tiya:wa kesi tisene epapuluse, kiwa Newemi sita:pesena:pela: temita: Neyewi kima tiya:le kesi tima:na:keye.

Ikila sopoyewi kima mina e seyakeye. Mine e seya kamunuse kiyawa mapolose pota: iya:tese fa:se kinisekeye.” †

Au seya, Koteyewi Yu sena kesale amowa selapita: Aisaiayewi momateyalakeye.

11

§ 10:19 Ele 32:21 * 10:20 Aisaia 65:1 † 10:21 Aisaia 65:2

Koteyewi Isolaiya Sena Kesale Sesewapowa Wekeye

¹ Neyewi kima wa:ke nano ta:talakeye. Koteyewi Isolaiya sena ta:peyawa iya:peyala? Eh, eta: iya:peyamakeye. Nawa Polewa Isolaiya senakeye. Epalahamewa nini tilila kouwa kulu minakeye. Neyewi sena maya Penesamene sena mayakeye. ² Puwano fa:nemiwa Koteyewi Isolaiya senawa ta:peyalakeye. Ta:pele tiyapola: iwa Koteyewi eta: iya:peyamakeye. Aputa: Kote pukawemi momateyawa kiyawa matanesekeye. Momateyawa wekeye. Puwano fa:nemi Isolaiya senayewi olokeyatela timiyanase sepatosene sena Ilaiyayewi Kotema kato seyakeye.

³ Ilaiyayewi selese, “Piseiki Koteo, etewa wapa:kemi fala Kema nano ketea satapola: muta etewawa Isolaiya senayewi ikumuye tikeye. Ke solo sosolo sepatosene sena epamowa iyewi sana itapa telakeye. Sanose itapa tepela: nawa seme-tei elakeye. Aputa: iyewi newana sama:na:pela: iyewi matanekeye.”*

⁴ Aputa: Koteyewi Ilaiyawa selese, “Sena Nawa kulu hanosene kewa semeteimakeye. Isolaiya sena noka taosene tomoipe sopowa (7,000) Newemi kulu hapa senakeye. Iyewi Nawa matanese, mokopo kote unuwa Peao eta: wapiyamakeye.” Aluse Koteyewi Ilaiyawa solo amowa Kote pukawemi momateyalakeye.†

⁵ Puwano fa:nemiwana amuna epapuluse ikila yemiwana Yu sena mutama nokamoke Kotema matane tiye sitalakeye. Koteyewi Ene mokopo

* **11:3** 1 Kini 19:10,14 † **11:4** 1 Kini 19:18

seselesene amowa iwa ta:pele tiye silikeye.
⁶ Sena mene siliwa Koteyewi E sena kesale amowa matanese hauwekilise silikeye. Hauwekilise silinase sena kesaleyewi ilipe nano ketea timiya amopela: Koteyewi eta: silimakeye. Sena kesaleyewi nano ketea napolo timinisaleke potapola: mene sili telakiwa amowa, Koteyewi Ene matane tiye mokopo seselakeye. Auwa ma aumapekeye.

⁷ Alanase, niyawa ko:lu sema:na:napa? Isolaiya sena kesale iyawa Kote sikapowemi hekeya tema:na:pela: iyawa tima:na:pela: hokolawamona iyawa eta: timakeye. Koteyewi sena kesale noka ta:pele ti amoke tikeye. Alawamona, sena kesale noka ili himu matanawa talapoiya telakeye.

⁸ Aputa: Kote pukawemi momateyawa wekeye.

“Isolaiya sena himuyewi matanesewa Koteyewi tikili tese apoyanase, senawa eni kuluwa sita:la: epapuluse sita:nekeye.

Amunuse sitalapepela: ili si amowana si tiyapola:,
 apula: ili kena:wa amowana seta:pela:
 amunuse sitalakeye.

Alake iyewi takalepela: eta: matanamake sitalakeye.

Puwanowala napu ikila yemiwana aluse sitalakeye.” †

† 11:8 Aisaia 29:10; Ele 29:4

9 Aputa: Kote pukawemi Tepitiyewi momateyawa wekeye.

“Iwa ma:na: sosolo mena ikila amo fiyatekemi iwamo ikomoma:na:wa a:pele ketepaye tisene epapupesakeye.

Apula: etewayewi onatu kalesene epapuluse wa:la:la olokeyaletela iyewi tiyaposakeye. Amo hetetimita:, neye matanekeye.

10 Ili siwa yopolotela epapuluse mapotaposakeye. Ili fa:se ki kukusu tela epapuluse hanaposak-eye.

Amo hetetimita:, neye matanekeye.” §

Au seya, Tepitiyewi matanasewa Kote pukawemi momateyalakeye.

Yu Senama Telawa Koteyewi Mene Siliwa Wekeye

11 Aputa: kima neyewi selakeye. Isolaiya sena kesale heneye sululuwalose kao sitalaposapele? Eh, aluse matanepa. Iwa mane olokeyatela sululuwalose sitala. Fa:se kinise iya:tapita:, Yu senamanase selapose Koteyewi sena noka hamona seyakeye. Hamonapita: iwa hanapola: Kote matanema:na: solo amowa se tiye kinapita:, Yu senama tela mutayewi seli topukeye. Ta: tiyapita:, Koteyawa iwa mene silikeye. Iwa mene silipita:, Yu senayewi potose, “Niwala auma:na:pela: mene silima:na:keye,” au semita: Yu senama telawa Koteyewi mene silipekeye. 12 Aputa:, Yu senayewi Kote

fa:se kinise mane olokeyatela timinipitekiwa, Koteyawa Yu senama tela peleya: sopowemi seli napola:pekeye. Koteyewi ima fo kinise Ewemi himu semetei esa: matanemita: apoyakeye. Amowa hele henekeye. Alanase, Koteyewi Yu sena kesale sopoke eye ta:piyawa mene inisaleko, Koteye iwemi mane sa:le napolo timiye ha:na:sela: ha:na:na:posakeye.

¹³ Kiwa Yu senama tela kima neyewi selakeye. Yesuyewi waiya epapu neyewi walomita: Koteyewi newa walosene sena ta:peyakeye. Kiwa Yu senamawana tiya:sela: newa sosolo epelese timiyanakeye. ¹⁴ Sosolo epelese timinipitekiwa Yu senayewi ta:tapola: selese, “Yu senama telawa Koteyewi mene siliyapita:, niwana mene siliyapita: matanekeye,” au semita: Yu senamawana Koteyewi timinisewa neyewi wapilise selakeye. Selapita: Yu sena muta matanemita:, Yesuma himu semetei esa: matane-saleke Koteyewi iwa mene silimita: newa epelekeye.

¹⁵ Koteyewi Yu senawa iya:pela: sita:ne ikila emiwa sena kesale peleya: sopowemi sita:newa Kotewemi pama:na:pela: minite Koteyewi seselakeye. Alawemi ela: sikape Koteyewi Yu senawa iwa mene siliyapola: ima selese, “Kiwa ilikeye,” au selaposakeye. Au selala ikila emiwa sena kulu mene teisa:pe sitalaposakeye. ¹⁶ Alanase neyewi kima pale seya selakeye. Falawa satapola: takalese kolotea Kotema kinapita:, koloteawa Kote nekeye. Falawa kolotea Kote nenase falawa sosowala Kote nekeye. Aputa: pale seya nowa seyawala wekeye. I sepe

Kotema kinapita: i elewa amowana enakeye.

¹⁷ Alawamona, alekenawemi i olife ele nokawa emi na tisaleke, apula: kewa i olife nowa mowa enewa na tiye alekenawemi i olife elakemi emi sakolosekeye. Sakopola: alekena i olife sepe emi i ipi hawa i olife mowa elewa seila:tesekeye. ¹⁸ Alake kiwa Yu senama telayewi matanese, “Yu senawa niyawa heletak-eye,” aluse matanepa. I elewa emi i sepewa eta: penanosemakeye. Alawamona, I sepe emi i ele penanosekeye. ¹⁹ Alawamona kiwa Yu senama telayewi sema:na:, “Mokopo mowa i olife elewa amowa, alekenawemi enewa i olife polopela: sakopomita:, alekenawemi i olife elewa noka naiye tikeye.

²⁰ Henekeye. Alawamona, iyewi Kelesowemi himu semetei esa: eta: matanamanase, Koteyewi iwa mosote hema apoyakeye. Aputa: kiwa Yu senama telayewi Kelesowemi himu semetei esa: matanepela: kulu hanosene, kiwa Koteyewi mene silikeye. Mene silinase kiwa kilipe kemi wapilise me solose matanepa. Alawamona kiwala Koteyewi naiye tima:pekitise ipilise seli pota:pa:. ²¹ Yu senawa heneye alekenawemi i olife elewa amunawa Koteyewi naiye tinase, kiwa heneye alekena i olife elemanase amunawana naiye tiyaposakeye. Kiyawa Kotema himu semetei esa: eta: matanamanase, Eyewi kiwa naiye tiyaposakeye.

²² Alanase Koteyewi Ene sena kesalema hauwekilisewana, falasisewala, kiyawa matanepa:. Yu senawa apela kolose sanose keyalewatesene Koteyewi falasikeye.

Alawamona kiwa Yu senama telayewi Kotema himu semetei esa: matanepela: kaluse sitalaleke, Eyewi kima hauwekipesakeye. Kiyewi Ema himu semetei esa: eta: matanamanase, Eyewi kiwala hauwekilise mamatanepesakeye. Koteyewi i elewa naiye tisene aluse, kiwala aluse naiye tiyaposakeye.

²³ Yu senawa wa:ke Kotema sita:pesena:wa mene inisaleke, heneye alekenawemi i olife elewa naiye ti, wa:ke tiyapola:, hene heneye olife polopela: sakopesakeye. ²⁴ Kiwa mowa enene i olife elewa epapuluse Koteyewi na tiye tiyapola: alekena i olife polopela: sakopelesaleke, heneye alekena i olife elewa tepesakeye. Alake alekenawemi i olife elewa naiye tisaleke Koteyewi tiyapola:, alekena i olife polopela: sakopelesaleke, hene heneye alekena i olife fiyatepesakeye. Alusene amunuse Yu senama telawa mowa i olife elewa amuna siliyapola:, alawamona, Yu senawa hene alekena i olife elewa epapuluse sita:newa me ha:na: pama:na:wa hene heneye siliyapola: iwa sopoke Kote Ewemi me ha:na: pama:na:wa amaseya ketea elakeye.

Yu Senawa Koteyewi Mene Siliyaposaka Wekeye

²⁵ Ne ma:ela:o, neye matana semeteiwa mupapolo elaka kiwa matanemita: selakeye. Neye solo mupapolo we kima hokatolose selakeye. Koiyawemiye, kine kewa matana sosolo esekiwa matanepa. Solo mupapo wekeye. Napu yemiwa, Isolaiya sena ili himu matana fa:na etaya amuna enekeye. Ala kamo ha:na: tese, Koteye Yu

senama tela ta:peya akeyawa Ewemi ine iliye tikeye.

²⁶ Isolaiya Yu sena kesale sopolu amowa Koteyewi wa:ke mene silima:na:keye. Solo seme-tei kamona ela:pe puwano Kote pukawemi sepatosene sena Aisaiyewi momatelese, Koteyewi selese,

“Yelusaleme siti emi Yu senawa Silikepilapita: Sena amowa inaposakeye.

Yakopewewi sena maya ma:ta: tiye mina senayewi Koteyewi isu sosolo eta: kulu hapamawa silikepilapita: Sena amokiwa silikepilaposakeye.

²⁷ Ili olokeyatela timiyawa Neyewi kepoliyetiya-posakeye.

Kepoliyetima:na:nase sepapo hiwamoke se tiye kinakeye.” *

Aluse, iwalapulu Kote solo hili selese tilakeye. Aluse Aisaiyewi puwano fa:nemi momateyalak-eye. Alake kiwa Yu senama telayewi Yu senama seli matanepa:.

²⁸ Sena kesaleyawa Yesu matanemita: solo napolo se tiye miwa Yu sena mutayewi fa:se kinise, iyewi Kotema kisi tepela: elakeye. Aputa:, kiwa Yu senamanase Koteyewi napola: tese seselakeye. Alawamona Yu sena Koteyewi ta:peyanase, ima Ene himu hapa matanepela: elakeye. Alake Yu senayewi tilila kouwa Epalahamewana, Aisakewala, Yakopewala, iyewi sena

* **11:27** Aisaia 59:20-21; 27:9

maya ma:ta: tiye mina emi tese Koteyewi iwa himu hapawa matanepela: elakeye.

²⁹ Alake Koteyewi E matanawa apula: E nano ketea napolo mokopo kinisewa na tiye eta: iya:tesemakeye. Eta: iya:tesemanase Koteyewi E tisewa timinimita: sena ta:peyawa eta: iya:tesemakeye. ³⁰ Kiwa Yu senama telayewi puwano Kotema tikapeye tikeye. Alawamona, Yu senayewi Kotema tikape tinase, Koteyewi kiwa hauwekilise seselakeye. ³¹ Alanase Yu senayewi yemiwa Kote sowa tikapeye ti kamunuse, Koteyewi iwala hauwekilise sesepe-sakeye. Kiwa Yu senama telawa hauwekilise sesela epapu, Yu senawana epapu hauwekilise sesepe-sakeye. ³² Alake Koteyewi sena sopoke, Yu senayawala, Yu senama telawala iwa sopoke tipolo selawapola: epapuluse apoyakeye. Iyewi Kote solo elewa ta:ta: iya:peyakeye. Ta:ta: iya:tapola: Koteyewi iwa kotopela: falasima:na: matanawa kamunuse, iwa hauwekilise sesema:na: matanekeye.

Kotema Wapilise Wekeye

³³ Koteyewi niwa sosolo seselesewa napolo sopokeye. Koteyewi nima aupa: e seyawa napolo sopokeye. Kote nano ketea sopoke matane-sekeye. Hano tawala honosanewemi sosolo ela epapuluse, Ewa napolo sosolo epapulakeye. Sosonase Koteyewi Ene matane tiye takalese selesene mouwa senayewi eta: matanesemakeye. ³⁴ Alake Kote matanawa sena eta:wiye matanana? Kotema aupa: aluse sena eta:wiye selesena? ³⁵ Koteyewi nima nano ketea mita:

senayewi Kotema nano ketea muta wa:la:ya hepe puwano kinapola: eta: alusemakeye. Aluse Kote pukawemi momateyalakeye. †

³⁶ Koteyewi nano ketea sopoke timiyakeye. Nano ketea timiyawa Ene matanawamunuse sita:pesita: inayewi pota:tesene epapuluse Ene nano ketea sopoke pota: elakeye. Potapola: ela: sikape auma:na:wana Ene matanawamunuse aupesakeye. Alanase ikila sopoke niyawa Kote unu tuwapowa kokolo kao solo se wapiyakeye. Aumita:keye.

12

“Kotewa Epelepa:se Sita:latipa:,” Au Seyawa Wekeye

¹ Alanase, Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:, solo penaiya we kima selakeye. Sena kesale olokeyatela timiyawa Koteyewi heleye tinase hauwekilise Kote Ene Ewa epelepa:se weyamu sita:latipa:. Koteyewi kewa sosolo hauwekilisenase, kine kewa tomawana, kine kewa himu matanesewana, Ema mokopo kina:pa:. Ikila sopoke peleya: we elakemi ikila emiwa napolo sopolu sita:lapita: kine kewa Ema kina:pa:. E epelemita: sita:latipa:. Aluse sitalapitekiwa, amowa Ema heneye seli wapilikeye. ² Aputa: peleya: weyemi Kote eta: kulu hanosema sena matanawa kulu hanapa. Ke matanawa Ho Napoyewi hili temita: aupa: au sela:pa:. Ke matanawa hili tesaleko, kewa elakemiwa hili tepesakeye. Hili tese

† 11:35 Aisaia 40:13; Yelemaiya 23:18; Yop 41:11

ela:, Koteyewi kema epapuluse timinisewa ta:tapola: timinipesakeye. Koteyewi kema epapuluse tiya:pa: au seyawa, hekeya napolo sopokeye. Aluse timinisewa tisaleke, Koteyewi epelepesakeye.

³ Alake Koteyewi newa matanepela:, ewamopela: nano ketea tisene tiya:pa: au seyawa, neyewi ta: tiyapola: tiya:sela:, kima semetei semetei esa: se tiye kinakeye. Solo sosowa wekeye. Kine kewa unuwa sosolo tema:na:pela: timinisewa timinipa. Kine kewa penaiyayewi Kotepela: timinipa. Koteyewi nano ketea tisene muta kalikalilawa, kiwa timinimita: Koteyewi E penaiya kalilawa kima kinisekeye.

⁴ Niyawa matanakeye. Toma semetei kamoke, nano ketea muta elakeye. Alawamona, nano ketea semetei semetei esa: tima:na: kalikalila towaya elakeye.

⁵ Alusene amunuse niwa Kelesowemi kulu hapa sena kesale sopoke semetei sita:newa, Kelesowemi kulu hapa ikila emiwa, niwa sopoke toma semetei epapulakeye. Niwa sopoke Kelesowemi palawa ninipe kemi nowemi nowa sesewatapita:, nowamoke nowa sesewatapita:, aumita:, niwa sopoke kekenese, toma semetei epapulakeye.

⁶ Kote E hauwekilawa Ene timinisene kalikalise timinimita: penaiya kalilawa, matanesene kalilawa, nima semetei semetei esa: kalikalise kinisekeye. Alanase, sena semetei sepatosene sena amunuse Kote sowa se tiye kinisaleke, ene Kotema himu semetei esa: matanepela: se tiye kina:pa:. ⁷ Alanase Keleso sena kesale noka seselesene penaiyawa Koteyewi

kema kinisaleke, keyawa sena kesale amowa heneye napolo sesepa:. Aputa: Kote solo mouwa keyawa matanemita: sena kesale nokamoke matane timita: walosene senayawa walosene penaiya Koteyewi kema kinisaleke, sena kesale noka walosene sena tepela: walopa:.

⁸ Apula: sena kesale nokama seselesene solo amowa Koteyewi kema kinisaleke, keyawa sena kesale noka seselese seila:pita: seselesene solo amowa se tiye kina:pa:. Apula: sena kesale noka nano ketea misitiya sita:newa, seselese nano ketea takalese kinisene Koteyewi penaiya kema kinisaleke, keyawa sosolo kina:pa:. Apula: sena kesale amowana, nano tisewana, yesipela: pota:tesene penaiya Koteyewi kema kinisaleke, keyawa seli pota: elatipa:. Apula: sena kesaleyewi nano hilila tima hauwekilise seselesene penaiya Koteyewi kema kinisaleke, sena kesaleyewi nano hilila tima keyawa himu epelese hauwekilise sesepa:. Aluse timinisene penaiya Koteyewi kalikalilase miwa kiyawa kulu hanose timinipa:.

Keleso Senamanase Himu Hapa Matanesewa Wekeye

⁹ Kiyewi sena kesale nokamawa himu hapa matane tiye, heneye matana semetei matanepa:. Matana elipei matanepa. Weyamu matanepa:. Mane olokeyatelawa heneye mapolose fa:se kinapola: sita:latipa:. Aputa: mane napowa epelese matanepela: sita:latipa:. ¹⁰ Apula: senayewi ene e ma:ewa himu hapa matana hanosene epapuluse, keyawala Kelesowemi kulu hapa sena

kesale sopoke epapu himu hapa matanepa:. Apula: kine ke ma:e unuwa wapolise e sowa ta:ta:pa:.

¹¹ Apula: Piseiki Kotepela: tiya:sela: eta: mapoyama, penanose epelese sopolu timinipa:. Apula: Ho Napowa kili himuwemi elapita: ta:tese epelese Ewamopela: tiya:pa:. ¹² Apula: Piseiki Koteyewi sikape kewa napola: tese auma:na: seyawa matana hanosene okemi epelese matanese yesi sita:latipa:. Apula: nano hilila tise halute elatipa:. Apula:, kiyawa ikila sopoke Kotema kulukulula:sela: sita:latipa:. ¹³ Apula: Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyewi nano ketea noka hepe tela sita:laleke, keyawa kinawa ima kina:pa:. Apula: sena kesale makene inapitekiwa, keyewi nekanese siliyapola: seli pota: elatipa:.

¹⁴ Apula: senayewi kema nano hilila kinapitekiwa, ewa keyewi seselese napola:pita:. Alanase, wa:ke neyewi kema selese, ewa Koteyewi napola:pita: kulukulupa:. Ema kalia ho apolapa. Apula: Koteyewi ewa ikomomita: kulukulupa. ¹⁵ Apula: nano napolo hetetiya kemiwa sena nowa epelese elapita:, kewala ewalapulu epelese elatipa:. Apula: nano hilila hetetiya kemiwa sena nowa ya:lese elaleke, amowa keye ewa hauwekilise ewamopela: ya:la:pa:.

¹⁶ Apula:, kiyawa kilipe hepa:la selawapola: halute hopola sita:latipa:. Alake kewa kine mene wapolise piseikipela: epesena:pela: matanepa. Nano timinisewa sena kolotea towaya alapuluwala semetei timinipa:. Apula: kine ke un-

uwa wapilise selese, “Neyewi nine semetei seli matanesekeye,” aluse matanepa.

¹⁷ Apula: sena nowamoke kima ikomonosaleke, kiyewi wa:le heka ikomopa. Aluse keyewi matanese, “Ikila sopoke neyewi heneye sopolu sema:na:keye. Napolo timinisewa timinima:na:keye,” aluse matanepa:. Epapuluse matanepela: timinisaleke, sena nowamoke potapola: selese, “Ewa napolo elakeye,” au semita: napolo timinise elatipa:. ¹⁸ Kiyawa sopoke sena kesale sopoma o:sulu hopola sita:latipa:. Hopola sita:laleke sena nowamoke kema kipila konomonosaleke, keyewi me hopa:tesaleke ilima:na: telalapita: keyewi hopa:ta:pa:.

¹⁹ Keleso sena ne mana, sena nowamoke kiwa ikomonosaleke, kiyawa wa:le hepe ikomopa. Koiyawemiye, Kote pukawemi momateyawa wekeye. Koteyewi selese, “Olokeyatela timinipitekiwa wa:la:ya hepe olokeyatela kinaka, Neyewi kinisekeye. Neyewi Nine kemi nano wa:la:ya hepe olokeyatelawa ima miya:na:keye.” Aluse Koteyewi selapita: momateyalakeye. *

Alake kiyewi matanese, “Niyewi wa:la:ya hepe maikomopesakeye. Koteyewi konomonose iwa falasima:na:wa tuwataposakeye.” Aluse matanepela: yesipela: sita:latipa:.

²⁰ Alawamona kiwa weyamu sita:latipa:. Kote pukawemi momateyawa wekeye. “Kili kisi senayewi iwa menipita:, keyewi ewa ma:na: nasene kina:pa:. Iwa hano

* **12:19** Ele 32:35

menipita:wala, keye iwa hano maita: kina:pa:. Epapuluse kinapita: iyewi ene heleye timiyawa himuyewi matanese, ene mene ewapesakeye. Ili matanayewi aluse matanesaleke Koteyewi iwa seila:pita: keyewi seselakeye.” Aluse Kote pukawemi momateyalakeye.†

²¹ Senayewi kewa ikomonosaleke, keyawa ewa wa:le hepe ikomonosaleke, amowa keyawa wa:le hepe ikomoma:na:pela: matanesene amoke kewa piseikipela: pota: elakeye. Auma:pekitise keyawa wa:le hepe ikomoye tima:na: matanepela: timinipa. Mane olokeyatelayewi kiwa pota: enewa, potapola: ela: eta: ilimanakeye. Alawamona senayewi kewa ikomonosaleke, keyawa ewa wa:le hepe napola:tapita:, keyawa ewa napola:tese tima:na:pela: matanesene amowa kewa piseikipela: pota: elakeye. Aluse mane napolo sopolo tima:na: tise sita:la: mane olokeyatelawa tiye sikape apola:pa:.

13

“Sena Piseikipela: Pota: Sita:neyawa Solo Ele Tuwapowa Ta: Tiya:pa;” Au Seyawa Wekeye

¹ Kiyewi kamani senayawala, koane pota: towaya senayawala, ili sowa kiyewi sopoke ta: tiyapola: sita:latipa:. Sena sopoke sena nokamoke piseikipela: pota: sita:pesita: Koteyewi Ene matanawamunuse ta:peyakeye.

² Aluse piseikipela: pota: sita: tesene senawa Koteyewi ta:pele ti sena amo sowa, kiyewi tikapeye tipela: eta: auma:na:ma, Koteyewi

† 12:20 Sindaun 25:21-22

Ene matana amunuse kiyewi tikapeye tiyakeye. Aputa: tikape tesene sena kesale amowa ilipe tikapeye ti emi falasisewa tiyaposakeye.

³ Aputa: napolo sita: tesene sena kesaleyewi kamani pota:tesene senama eta: ipilisemakeye. Alawamona, olokeyatela sita: tesene sena kesaleyewi kamani pota:tesene senama ipilisekeye. Alake, pota:tesene senama eta: ipilamake sita:pesena:wa matanese, ewa napolo timiya:sela: sita:latipa:. Kiyawa napolo timinise sitalaleke kamani pota:tesene senayewi kima “Napolapo,” au selaposakeye. ⁴ Kiwa napolo sita:pesita: kamani senayewi kiwa sesemita: Koteyewi ta:peyakeye. Alawamona, kiyewi olokeyatela timinise sita:laleke kiwa ipipa:. Koiyawemiye, Kamani senayewi sapa amowa mokopo tiyapola: masitalakeye. Olokeyatela tisene senawa seila:pa:na:pela: tiyapola: sitalakeye. Kamani pota: sita: tesene senawa Koteyewi ta:peyakeye. Ta:peyanase iwa Kotepele: tima:na: tisene senakeye. Alanase, eyewi olokeyatela timinisene senawa falasilawa ema kinaposakeye. ⁵ Alanase kamani sena sowa ta: tiya:pa:. Kiwa falasima:pekise howa hanose seli topuwa eta: ilimanakeye. Kili himuyewi napolo matanepela: seli topuwa ililakeye.

⁶ Kamani senayewi sena kesale sopoke seli sita:pesita: iyewi Kotepela: tima:na: tisene senakeye. Alanase, kiyewi napolo timinisewa himuyewi takalepela: matanepela: takese moweni tuwata:pa:. ⁷ Aputa: kamaniyewi solo ele sepapo takese moweni kalikalise tuwapa e selapita:, takese moweniwa tuwata:pa:. Potapola:

sita: tesene senayewi solo amowa ta: tiyapola: ewa napola:ta:pa:. Piseikipela: sitala senayewi unu tuwapowa wapilise matanepa:.

Sena Kesale Nokama Himu Hapa Matanesewa Wekeye

⁸ Kiyewi sena nowamoke ketea tiwa, kipila ketea mene kina:pa:. Tisewa mokopo tiyapa. Alawamona, mokopo semetei nowa aupa: e seyawa wekeye. Keyewi himu hapa ikila sopoke sena kesalema matanepela: sita:latipa:. Sena nowama himu hapawa matanesaleke, Kote solo ele sepapoyewi aupa: e seyawa kiyawa nano ketea sopoke heneye ta: tiyapola: kulu hanak-eye.

⁹ Alake Koteyewi Ene solo elewa Mosesema miwa matanepa:. “Kesale e sena ti apula: senawana kesale ti, kiyawa sopoke iwei tisene mane amowa timinipa. Apula: sena kumita: sanapa. Apula: sena nowamo newa atu tiyapa. Apula: sena nowamoke nano keteawa newa tima:na:, aluse himuyewi matanepa.” Au seya solo elewala, solo elewa nowana Koteyewi tuwapokeye. Solo ele sopowa hene heneye kekene tiyapola: mou semeteikeye. Mouwa semetei kamo wekeye. Kewa kine kewamo himu hapa matana hanosene epapuluse, sena kesale nowana aluse himu hapa matanepa:.*

¹⁰ Alake keyawa sena nowama himu hapawa matanesaleke, sena kesale nowamoke kewa maikomopesakeye. Keyawa sena nowama himu hapa matanesaleke, Koteyewi aupa: e seyawa,

* **13:9** Mene Sili Puka 20:13-17; Ele 5:17-21

keyawa nano ketea sopoke hene heneye napolo kulu hanakeye.†

“Yesu Mene Inaposake Seli Sita:latipa;” Au Seyawa Wekeye

¹¹ Neyawa kima mane weyamowa timinima esa: selakeye. Koiyawemiye, kiyawa ikila napu niwamo we sita:la:le matana kakeye. Napu yemiwa kiwa eni epapuluse tesila:pa:. Koiyawemiye, ikila niyewi Kelesowemi himu semetei esa: matanepela: heli ma:ta: ti fa:nemi tepela: minawa emiwa Koteyewi niwamo mene silima:na:wa pama fa:nemi enekeye. Alawamona, napu yemiwa mapatoye tikeye.

¹² Aputa: mowa yopolosaleke itapa tese kiapo ikiwata kemiwa epapuluse, olokeyatela timinisene ikila amowa itapa tese Yesu mene inapola: nano ketea sopoke seila:pa:na: ikila amowa, mapatotakeye. Mapatoyanase seli matanepela: sita:latipa:. Puwano yopolotela tapowemi sita:ne ikila emiwa olokeyatela timiyanakeye. Olokeyatela timiya sopoke iya:ta:pa:. Apula: holiya mane amo semetei kamunuse tetesene sao ka tiya:pa:. ¹³ Alake sena kesale niwa ikilale ho:liyawemi epa hanoseyamunuse aluse, napolo ha:na:na: tiya:sela: sita:latipa:. Timiyawa sena nokamoke potosaleke, ewama:pekitise seli tiya:sela: sita:latipa:. Hano olokeyatela napa. Hano olokeyatela napela:, matakolose tikapeye tipela: sila:sela: sita: tesene aluse sitalatapa. Apula: kesale iwei tiyapa. Sena nowanapulu mokopo hanapa. Tomayewi matane tiye mane

† **13:10** Lefitikase 19:18

ewalosewa timinipa. Apula: sowa kekela:sela: elatepa. Sena nowamo newa, neyewi timanowe, au selapa.

¹⁴ Kisi tetesene sao kalesene epapuluse, Piseiki Yesu Kelesowa aluse kapa:. Niyewi Piseiki Yesu Kelesowemi kulupela: apola: sita:nenase E matanawa emi ela: kulu hanose napolo timinipa:. Tomayewi olokeyatela timinisewa epelese kulu ha:na:na:pela: mataneseewa iya:ta:pa:.

14

“Kine Ke Ma:ewa Kotopa,” Au Seyawa Wekeye

¹ Keleso sena nowa E seli topuwa eta: pe-naiyama tesaleke, sena amowa inapitekiwa potapola: kiyewi selese, “Niwanapulu semetei kekene tiyapola: kulukuluma:na:pela: mina.” Au seya potakamake ewa inapita: potapola: kiyewi ema konomonose selapa.

² Aputa: Keleso sena kesale nokamoke matanese, “Ma:na: hopolawa niyewi nasekeye. Ma:na: hopola nakamakiwa ilikeye,” aluse matanesekeye. Alawamona Keleso sena kesale nokamoke matanese, “Ma:na: hopola sopoke niyewi eta: nasemakeye. * Ma:na: hopola nakamakiwa eta: ilimanakeye,” aluse matanepela:, alekena ma:na: semeteiwa iyewi nasekeye. ³ Alanase ma:na: hopola nasene sena amokiwa, ma:na: hopola eta: nasema

* **14:2** Ma:na: hopola mokopo Kotema kinapola: apola: maketewemi senayewi wa:la:losekeye. Ma:na: hopola mokopo Kotema minase sena nokamoke eta: wa:la:losemakeye. Solo amowa 1 Kolini 8 emi akepa:.

sena ama selese, “Kewa olokeyatelalakeye,” au selapa. Aputa: ma:na: hopola eta: nasema sena, ma:na: hopola nasene sena amowa takalepa. Ma:na: hopola nasene sena amowa Koteyewi silikeye. ⁴ Apula: sena nowamoke tima:na: tisene senawa keye hekelesaleke eta: ilimanakeye. Tima:na: tisene senayewi napolo tiyapita:wala, hele tiyapita:wala, ewa pota: enewemiwa inayewi ene hekelesekeye. Sena tima:na: tisewa seli epesita: Piseiki Koteyewi ewa penanopesakeye. Penanosaleke Eyewi seli tiya:sela: elaposakeye.

⁵ Aputa: Kelesowemi kulu hapa ma:e i kene kemi sena nowamoke matanese, “Ikiwapo noka ala:pekeye. Ikiwapo noka eta: ala:pemakeye.” Au selapita: Keleso sena kesale nowamoke matanese, “Ikiwapo sopoke semetei kamunakeye. Ikiwapo nowa eta: ala:pemakeye.” Aluse kalikalila matanesekeye. Kalise matanesewa ilikeye. Alake kili himuyewi matanepitekiwa ta:tapola: kulu hanosekeye. ⁶ Kelesowemi kulu hapa sena nokamoke selese, “Kote wapilise ikila weyamo sosokeye,” aluse matanepela: selapitekiwa, Kotewa puwano apolose selakeye. Aputa: nano ketea sopoke mokopo senayewi Piseiki matanepela: wapilima:na:pela: Kotema napolo esa: nano ketea sopoke nasekeye. Apula: ma:na: hopola ala:tesewa senayewi Piseiki matanepela: wapilima:na:pela: Kotema napolo esa: ma:na: nasewa ala:tesekeye.

⁷ Peleya: weyemi kewa falela apota: a elekiwa kewa kinapotane maelakeye. Kewa a potala elakamowana kuma:na:wala kine kewa

potapola: maelakeye. Niwa Kote Ena elakeye.
⁸ Alanase peleya: weyemi kiwa falela apota:
 epesita:ya ikila emiwa Piseiki unu tuwapowa
 me sola:ta:pa:. Kulu ikila emiwana, Piseiki
 unu tuwapowa solomita: matanepa:. Apula:
 niwa falela apota: epesita:yawala, niwa ku-
 luwala, Piseiki Koteyewi Ene semetei matane-
 pela: ta:peyakeye. Alake Ene unu tuwapowa me
 sola:ta:pa:.

⁹ Alanase, Yesu Kelesowa niyewi
 olokeyatelawamopela: kakasilise kuluwa mene
 teisa:pekeye. Mene tesinase Eyewi sena falela
 apota: sita:newana, sena kuluwala sena kesale
 sopoke Ene Piseikipela: pota: elakeye. ¹⁰ Alake,
 kiyewi kilipe kemi ke ma:e alusewa pota:
 takalese selese, “Kewa olokeyatelalakeye.” Au
 seya ko:lupita: keyawa wepi seleseye? Kiyewi
 nokama e seyakeye. Alusewa eta: ilimanakeye.
 Matanepa:. Sikape, Koteyewi kotoma:na: ikila
 emiwa Ewa enewemi niwa sopoke kekene
 tiyapola: sitalaposakeye. Sitalaleke Koteyewi
 Ene niwa sopoke takalepela: kotopesakeye.
¹¹ Kote pukawemi momateyawa wekeye.

“Newa heneye Piseiki Kotekeye. Ne solo amowa
 heneye selakeye.

Newa enewemi sena kesale sopoke kekene tiye,
 kuniu kula:pela: ka:la:lopela:la;
 Newamo wapilise selese, ‘Koteyewi nano
 ketea sopoke pota: tesekeye.’ Aluse
 senayewi selaposakeye.” †

† **14:11** Aisaia 45:23

Au seya, Kote seyawa sepatosene senayewi momateyalakeye.

¹² Alanase, sikape Koteyewi niwa kotokemiwa, niwa ninipe kemi semetei semetei esa: niyewi sopoke nano ketea timiya sopoke Kotema sema:na:keye.

Kelesowemi Kulu Hapa Senayewi Kine Ke Ma:ewa Sesepe, Au Seyawa Wekeye

¹³ Alanase, kiyewi sena nowama wepi olokeyatela selesewa iya:ta:pa:. Kiyewi weyamu matanepa:. Kine ke ma:ewa Kelesoyewi isu sosolo kulu hanose hapawa, keyalewapa:pekitise nano kalesene epapu, keyawa sukulu tiye nano nowa timinipa. ¹⁴ Neyewi Piseiki Yesuma kulu hapa sena enenase Eyewi nema walopita: neyewi weyamu matanesekeye. “Ma:na: nasene sopoke napokeye,” esa: neyewi matanesekeye. Alawamona sena nowamoke matanese, “Ma:na: nasene nowa olokeyatelakeye,” esa: matanepela: napita:, ene mene olokeyaleye tiyakeye.

¹⁵ Alanase keyawa nano ma:na:wa na:sela: ela: Kelesowemi kulu hapa sena e ma:e nowamoke potosekiwa selese, “Eyewi ma:na: eta: nase-mawa natakeye.” E selesaleke kine kewa Kelesowemi kulu hapa sena e ma:eyewi matanawa ikomokeye. Ikomoma:pekitise ewamopela: keyawa nano ma:na:wa eta: ala:pemakeye. Eyewi aluse selesaleke ewa apela kolose sanose keyalewatese elakeye. Keyawa eta: ala:pemake kine kewa ke ma:ewa himu hapa mamatanekeye. Alake kine ke ma:e epela: Yesuyewi kakasilise kulukeye. Seselese kulunase kine kewa ke

ma:ewa olokeyaleye tisaleke eta: ilimanakeye. ¹⁶ Alanase, keyawa nano ketea timinisewa matanepela:, “Epapuluse tiyakamakiwa ililakeye.” Au seya matanawa kamunuse kine Kelesowemi kulu hapa sena ma:eyewi selese, “Epapuluse tiyakamakiwa eta: ilimanakeye.” Au sema:pekitise keyawa epapuluse timinipa.

¹⁷ Aputa: Koteyewi sena kesale pota: tesewa ma:na: nasene apula: hano kalikalila nasene amakeye. Ketea puwanowa wekeye. Kiyewi hekeya matanesewana, hopola sita:tesewana, apula: epelese sita: tesewa Ho Napoyewi kinisekeye. Aluse sitala sena kesale amowa Koteyewi Piseikipela: pota: tesekeye. ¹⁸ Aluse, Kelesoma matanepela: timinisene sena kesalema Koteyewi epelesekeye. Apula: sena nokamoke potapola: selese, “Sena kesale amowa seli hekeya sitalakeye,” au selesekeye.

¹⁹ Alanase, niyewi mane sopoke hekeya timinisewa niyawa himu hapa hopola temita: mane amowa kulu hanosekeye. Apula: nowa, niyewi mane seli topu nowamo me penana:tese niyawa kulu ha:na:pa:. ²⁰ Apula: kine Keleso sena ke ma:eyewi selese, “Keyewi ma:na: amowa nakamakiwa eta: ilimanakeye,” au selesaleke keyewi kamunuse napita: Koteyewi tisewa ha:na: kalakeye. Alake ma:na: nasene amopela: Koteyewi timinisewa kapa. Apula: Kote Ene sikapowemi ma:na: nasene sopoke nakamakiwa ililakeye. Alawamona keyawa ma:na: nakamoke sena nowa keyalewatesaleke amowa, keyawa mane alusewa olokeyatelakeye.

²¹ Alanase keyawa ma:na: hopolawala, waine

hawana napita:, keye Kelesowemi kulu hapa sena e ma:eyewi potapola: apela kolose sanose keyalewatesaleko, keyawa ma:na: nasewa eta: ala:pemakeye. Keyawa nano nowana timinisaleke, Kelesowemi kulu hapa sena kine ke ma:eyewi potapola:, ewa keyalewatesaleke eta: ilimanakeye. Keyalewapa:pekitise keyawa aluse timinipa.

²² Alanase o:sulu hopola sita: tesene nowa wekeye. Kewa kine matanawamunuse matanese, “Ma:na: nasewana, nano tisewana ilikeye,” esa: matanese Kote ka:potane nekeye. Ke matanawa Koteyewi potosekeye. Sena nowanapulu kekepa. Ma:na: nasewana nano timinisewana takalese matanepela:, “Ililapo,” aluse matanepela: timinipa:. Aluse nano timinisene ikila emiwa himuyewi o:sulu matanepela: selese, “Olokeyale telalapo,” aluse maselapita: kewa epelese epesena:keye.

²³ Alawamona keyewi ma:na: nasene himu elipei matanepela: napita: olokeyatela timinise aupesakeye. Keyewi matanese, “Nano weyamowa tiyakamakiwa olokeyatelalapo.” Au seya kamunuse keye timinisaleke keye olokeyatela timinise aupesakeye. Keyewi nano timinima:na:pela: Kotema himu semetei esa: eta: matanamanase olokeyatela tiya:sela: aupesakeye. Alake, matana elipei matanepela: timinisaleke, amowa keyewi olokeyatela timiyanakeye.

“Keleso Sena Nowamo Sesema:na: Matanepela: Tiya:pa:,” Au Seyawa Wekeye

¹ Sena niye Yesuwemi himu semetei esa: penaiya matanepela: sena Yesuwemi himu semetei esa: matanepela: eta: penaiyama sitalaka, niye iwa sesepa:. Apula:, niyewi ili hililawa tiya:pa:. Niyawa niwamo semetei sesema:na: matanepa. ² Alake niyewi sopoke semetei semetei esa: Keleso ma:ela: ate nowa epelepa:se seselese timinipa:. Iyewi Koteyewi alusewa seli kulu hanose matanemita: iwa seselese timinipa:. Aluse timinipitekiwa iyewi Yesuma himu semetei esa: matana amunuse penanose sita:laposakeye.

³ Koiyawemiye, Kelesoyewi Ewa Ene ewamo sesemita: matanepela: eta: timakeye. Eyewi E alusewa Kote pukawemi Tepitiyewi weyamu momateyalakeye. “Koteo, senayewi Kema wepi selapose elawamona, Nema wepi seyakeye,” aluse momateyalakeye.*

⁴ Koiyawemiye, puwano fa:nemi Kote pukawemi momateyawa niyewi matanemita: momateyakeye. Aputa: Kote solo momateyawa niyewi akelese, niyewi Kotema himu semetei esa: matana amunuse penana:pela: sita:la:, Koteyewi Ene napola: tese aupesakeye e seyawa hetetimita:., niwa yesipela: sitalakeye.

⁵ Aluse sita:pesita: neyewi kiwamopela: weyamu kulukulula:la:keye. Kiyewi sopoke Yesu Keleso kulu hamonite Koteyewi kiwa sesemita: matanekeye. Alake kiwa Keleso kulu

* **15:3** Kisala Puka 69:9

hanose sita:la: kiwa kilipe kemi himu semetei esa: sita:pesita: matanekeye. Kili himu semetei esa: matanesewa Koteyewi penanosekeye. Aputa: kiwa kilipe kemi napola: tese o:sulu hopola sita:pesita: Koteyewi timinisekeye. ⁶ Aumita:, kiyewi sopoke himuyewi semetei apula: meatewi semetei selese, “Koteo, Kewa niyewi wapiyakeye. Nini Piseiki Yesu Kelesoyewi ni Ata sosowa Kewakeye.” Aluse kiyawa Kotema wapilimita: neyewi kiwamopela: kakasilise kulukulula:la:keye.

Yu Senawana Yu Senama Telawala Yesu Kelesoyewi Sesewapowa Wekeye

⁷ Yesu Kelesoyewi kiwa nekanese sili epapulu kiyawala Kelesowemi kulu hapa sena kesale sopoke aluse nekanese siliya:pa:. Seila:tapola: sitalapita: Kote unuwa sosolo meapolaposakeye. ⁸ Koiyawemiye, inapola: ela: Kelesoyewi Yu sena iwamopela: seselese tima:na:pela: minakeye. Yu senayewi tilila kouwa meima Koteyewi tima:na: aupesakeye aluse seyakeye. Seyawa Yu senayewi henenakeye, au semita:, Yesu Keleso peleya: weyemi minakeye.

⁹ Apula: Kelesoyewi Yu senawa sesela kamoke Yu senama telawala seselakeye. Apula: Yu senama telawala Koteyewi hauwekilalakeye. Eye hauwekilise, Keleso inapola: Yu senama telawa seselakeye. Seselanase yemiwa Yu senama telawala Kotema wapiyakeye. Wapilise amowa Koteyewi E pukawemi puwano fa:nemi sepatosene senayewi aluse momateyalakeye.

“Koteo, Keye Yu senama telawa hauwekilisenase
newa Yu senama enewemiwa ikila emiwa,
Kema wapiyakeye.

Ke unuwamo wapilimita: Kema kisaakeye.” †

Aluse, Tepitiyewi Kotema seyawa momateyalak-
eye.

¹⁰ Apula: Kote pukawemi momateyawa solo
nowa weyala momateyalakeye. Moseseyewi
momatelese,

“Yu senama tela kiwala, Koteyewi sena ta:peya
Yu sena alapulu kekenepela: epelepa:.” ‡

¹¹ Apula: solo nowa momateyawa wekeye.

“Yu senama tela kiwa, Piseiki Kotewa wapilipa:.
Sena kesale sopoke peleya: sopowemi
Kotema selese, ‘Ke unuwa Sosokeye,’ au
selaposakeye.” §

Aluse, Kote pukawemi momateyalakeye.

¹² Apula: solo nowa Aisaiayewi seyawa wek-
eye.

“Tepitiyewi inawa Yesiyewi ma:ta: tiye hapa
sena maya emiwa sena sa:le nowa
keisa:taposakeye. Amowa ‘Yesi i sou’
howapesakeye.” *

† **15:9** 2 Samuele 22:50 Kisala Puka 18:49 ‡ **15:10** Ele 32:43
§ **15:11** Kisala Puka 117:1 * **15:12** Tepitiyewi inawa Yesiyewi
ma:ta: tiye hapa sena maya sena sa:le nowa keisa:taposakeye au
seyawa Yesukeye.

Eyewi Yu senama telawa Piseikipela:
 pota:la: epesita: Koteyewi apoma:na:keye.
 Aluse Ewemi himu semetei esa: matanepela:
 sita:la: Yu senama telayewi yesipela: sita-
 lakeye.” †

Au seya, Aisaiayewi momateyalakeye.

¹³ Alanase kiwamopela: neyewi weyamu kulukulula:la:keye. Kima nano napolo Koteyewi miya:na: seyawa, kiyawa tima:na:pela: yesipela: sitalakeye. Alake kiyewi Kotema himu semetei esa: matanepela: sita:la:, Koteyewi kima himu epelesewana, himu hopolawala kili himu matanawemi woliyetimita: neyewi kulukulula:la:keye. Alake Ho Napoyewi penaiyayewi kiwa Kotema himu semetei esa: matana amunuse sosolo temita:keye.

Poleyewi Sawi Momateya We “Neyewi Yu Senama Tela Ili Tima:na: Tisene Sena Telakeye,” Au Seyawa Wekeye

¹⁴ Ne ma:ela:o, kiyawa seli alusewa timinise, apula: seli alusewa matanepela:, epapuluse sitalakeye. Alake kiyewi Kelesowemi kulu hapa sena kesalema nano napolo matanepela: alusewa solo se tiye kinapitekiwa ililakeye. Aluse neyewi matanesekeye. ¹⁵ Alawamona, Koteyewi newa matanese mokopo seselese neyewi kima sawi momateya we solo noka muta penaiyakeye. Kote sowa kiyewi kepoliyetima:pekitise neyewi kima momatekeye.

† 15:12 Aisaia 11:10

16 Newa Yesu Keleso E tima:na: tisene sena amunuse epesita: Koteyewi newa ta:peyakeye. Yu senama telawa sesemita: Yesu Keleso tima:na: tisene sena timinimita: Koteyewi newa ta:pele tiyapola: timinipa:, au seyanase neyewi timiyanakeye. Sena kesaleyewi Kotema seli wafilimita: pilisiti senayewi iwa seselesene epapuluse, neyawana Yu senama telayewi Kote solo napolo alusewa matanemita: seselakeye. Apula: senayewi Kotema a:pele sipi kinapita: pilisiti senayewi tiye, Koteyewi popita: etewa kalopo wapa:kemi tiye tiyapola: timinisene epapuluse, Yu senama telayewi Kotema himu semetei esa: matanemita:, neyewi timiyanakeye. Himu semetei esa: matanesene sena kesale amowa Koteyewi popita:, neyewi kinisene aluse, Kotema nano mokopo kinapita: Koteyewi epelesekeye. Epelese nano mokopowa epe tiseya amunuse, himu semetei esa: matanesene sena kesale amowa Eyewi siliyakeye. Siliyapola: ili himuwemi Ho Napowa epesita: apoyakeye.

17 Koteyewi nano timinisewa neyewi Yesu Kelesowalapulu semetei timiyanakeye. Ewalapulu semetei timinise seli tiya:sela: ela: newa epelekeye. 18 Koteyewi nano timinisewa Yesu Keleso emi neyewi nano timiyawa neyewi hokato penaiye selakeye. Nano nowa eta: sema:na:makeye. Eyewi newa hamone Yu senama telayewi Kote solo amowa topukeye. Neyewi solo se tiye miwa iyewi ta:tapola:, apula: neyewi nano timiyawa iyewi potapola:, amunanase Kote sowa iyewi seli topukeye. 19 Aputa: iyewi papowa wekeye. Koteyewi Ene

matane tiye nano kalikalila penanose timinisewa sena kesaleyewi potapola: neyewi timiyakeye. Ho Napoyewi newa penanose Kotewemipela: neyewi timiyakeye. Koteyewi newa hamone e seyanase newa Yelusaleme siti emi ma:ta: tiye, taune sopoke nokemi hanapola: Ililikame peleya: emi hanapola:, amowa sitiye tiye eta: hapamakeye. Aluse, Yesu matanemita: solo napowa solo kine hanapola: yemiwa se tiye kinapola: kotetikeye.

²⁰ Aputa: Koteyewi nano timinisewa tima:na:pela:, ne himuyewi weyamu epelese matanesekeye. Sena kesaleyewi Yesu Kelesowa eta: topuma peleya: emi neyewi se tiye miya:na:pela: epelekeye. Alawamona sena nowamoke i sekapo puwano kelanase kulukulu koane hene tima:na: neyewi mapolosekeye. Alusene epapuluse sena nowamoke Keleso matanemita: solo amowa se tiye kinapola: tiyapose sikape neyewi se tiye miya:na:pela: ha:na:na: mapolokeye. ²¹ Alawamona, neyewi sepatosene sena Aisaiayewi momateyawa kulu hapakeye. Aisaiayewi momateyawa wekeye.

“Sena kesalema Ewa † se tiye miya:na:pela: sena nowa eta: hanosema kamowa, sikape iyewi ta:tapola: matanepesakeye.

Puwano Kote solo amowa eta: topuma kamunuse, sikape iyewi ta:tapola: matanepesakeye.” §

† 15:21 Ewa Yesukeye. § 15:21 Aisaia 52:15

Aluse, Aisaiayewi momateyalakeye.

Lome Sitiwemi Kelesowemi Kulu Hapa Sena Kesale Sita:newa Poleyewi Popa:na:pela: Ha:na:na:nase Matanese Seyawa Wekeye

²² Newa nano timinise ela:, kiwa popa:na:pela: mina:na:keye elawamona, ikila sopoke nano tise-wamoke etapela: kiwa potapose eta: minamak-eye. ²³ Eta: minamanase, kamunuse yemiwa peleya: weyemi Yesu matanemita: solo napowa, neyewi sena kesale sopoma se tiye miwa iyewi topukeye. Yapene muta honosane emiwa neyewi kiwa popa:na:pela: mina:na:wa sosolo matanak-eye. ²⁴ Newa Sepene peleya: emi ha:na:na:, kiwa sitala inapola:, emi Sepene peleya: emi ha:na:na:keye. Hanapose epe iniseya ikila emiwa, kiwalapulu kolotea elapose matanekeye. Ikila emiwa kiwa potose sosolo epelepesakeye. Newa Sepene peleya: hanakemiwa kiyawa newa sesemita: matanekeye.

²⁵ Alawamona yemiwa kiwa sitala newa seta: minama ela:, newa Yelusaleme sitiwemi puwano ha:na:na:keye. Hanosekiwa Kelesowemi kulu hapa sena kesale epela: moweni tiye tiwa ima miya:na:pela: ha:na:na:keye. ²⁶ Aluse Yelusaleme sitiwemi Kelesowemi kulu hapa sena kesale amowa nano misitiya sitalakeye. Misitiya sita:nenase Masetonia peleya: emi Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyawala, Akaia peleya: emi Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyawala moweni tiye tikeye. ²⁷ Moweni tiye tiwa iyewi matanese epelese tiye tikeye. Mane weyamowa Yu sena iwamo seselese moweni miwa seli

napokeye. Koiyawemiye, Yesu matanemita: solo napowa Yu sena tapo se tiye kinise, Kote newa Yu senamanase seselakeye. Alanase Yu senama telayewi Yu senawa tomayewi newa * seselese miya:na:keye.

²⁸ Iyawa moweni amowa neyewi tiyapola: Yelusaleme sitiwemi hanapola: moweni mokopo miwa Kelesowemi kulu hapa sena kesalema kinapola: itapa tepela: newa Sepene peleya: ha:na:na:keye. Ha:na:na:nase newa kiwa sitala mina:na:keye. Inapola: emi Sepene peleya: emi ha:na:na:keye. ²⁹ Newa ina ikila emiwa Kelesoyewi napola:tesewa newanapulu sosolo tese enenase, neyewi kiwa napola:taposakeye.

³⁰ Ne ma:ela:o, nini Piseiki Yesu Kelesoyewi niwa sopoyewi Kotepela: timinimita: seselesekeye. Nini himuwemi Ho Napowa enenase niyawa ninipe kemi himu hapawa matanekeye. Alake kiyawa newa sesemita: neyewi kima nano nowa penanose selakeye. Nema nano hilila hetetiyapita: Koteyewi newa sesemita: newamopela: kakasilise kulukulupa:.

³¹ Kulukuluse newa Yutia peleya: hanakemiwa, Kote sowa fa:se kinisene senayewi newa sukulu tiye sama:pekitise, Koteyewi newa sesemita: kulukulupa: Apula: Yelusaleme sitiwemi Yu senama telayewi moweni amowa Keleso sena kesaleyewi epelese timita: kulukulupa:.

³² Aluse, Koteyewi nema kili sitiwemi hamonapita: newa epelese mina:na:keye. Newa inisene ikila emiwa kiyewi newa penanose,

* **15:27** Tomayewi newa moweniwa seyakeye.

apula: neyewi kiwa penanose, aluse niwa ninipe epelema:na:keye. ³³ Himu hopola mouwa Kote Ene ekeye. Koteyewi kiwa sopoke sesele-saleke kili himu hopola sita:pesita: matanekeye. Koteyewi alalakeye. Aluse matanepela: neyewi kulukulula:la:keye. Henekeye.

16

Lome Sitiwemi Kelesowemi Kulu Hapa Sena Kesale Sita:nema Poleyewi Matanawa Wekeye

¹ Neyewi Kelesowemi kulu hapa nini ate Fipi, kiwa sitala inapitekiwa, kiyewi ewa napola:ta:pa:. Senekilia taunewemi Yesu Kelesopela: Fipiyewi timinisekeye. Fipiyewi Yesu Kelesowemi kulu hapa sena kesalewa seselese timinisekeye. ² Timinipita: kiyewi Piseiki Yesu Kelesowa matanepela:, Koteyewi senama epelese siliyapola: epapuluse, kiyewi Fipiwala kiwa epe-sita:ya inapitekiwa, kiyewi siliya:pa:. Fipiyewi nano nowa itapalapita: kiyawa ewa seselese kina:pa:. Newana sena kesale muta nokala Fipiyewi seselanase kiyewi ewa sesepa:.

³ Aputa: Pilisila kine kewa sena Akuwila ka:ko: newanapulu semetei sita:la:, Yesu Kelesoyewi nano timinisewa niyawa timiyakeye. Alake neyewi ka:ko: matanekeye. Kiyewi sa:le napolo ka:ma sela:pa:. ⁴ Ka:tewi newa sesepita:, ka:ko: sana kulu sutetikeye. Amopela: neyewi ka:ma napolo selakeye. Yu senama tela Kelesowemi kulu hapa sena kesale sopowala ka:ma napolo

selakeye. ⁵ Ka:tewi koane * Yesu Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyewi Kotema kulukuluma:na:pela: kekenepela: sita:newana kiyewi sa:le napolo ima sela:pa:.

Epinitase na:nipe heneye manakeye. Ewa neyewi sosolo matanekeye. Esia peleya: emi puwano Yesuma elapose meneye ti sena amowa ewakeye. Amo fo:su sena kesale nokala Yesuma sita:pesena:pela: notoyakeye. Kiyewi sa:le napolo ema sela:pa:.

⁶ Meli eyawa Lome sitiwemi Kelesowemi kulu hapa sena kesale epela: tima:na: sosolo hokolose kiwamopela: timiyakeye. Aluse kiyewi sa:le napolo ema sela:pa:.

⁷ Anatoloniase Yuniase ka:ko:la neyewi sosolo matanekeye. A:ko:la newana niwa Yu senakeye. Yesu Kelesoyewi nano timinisewa niwa ninipe tipolo telakeye. Newa Kelesowemi seta: kulu hapama a:ko: puwano Kelesowemi kulu hapakeye. Apasolo walosene senayewi selese, "A:ko: sena seli napokeye," au seyakeye. Aluse kiyewi sa:le napolo a:ma sela:pa:.

⁸ Adepiliatase na:tewi Piseiki Yesuma himu semetei esa: matanepela: sita:nekeye. Ewa ne manakeye. Ne mananase ewa neyewi himu hapa matanekeye. Aluse kiyewi sa:le napolo ema sela:pa:.

⁹ Ulupanase ewa niwanapulu ninipe Piseiki Yesuyewi timinisewa eyewi timiyakeye. Apula: Setekese ewala ne mana napolo enenase kiyewi sa:le napolo a:ma sela:pa:.

* **16:5** Eli koane sena kesalewa kulukulu koane emi kekenesene aluse kekenesekeye.

¹⁰ Apelese, ewa Kelesoma himu semetei esa: matananase, sena nokamoke ewa ikomona kamunuse, ewa Kelesoma kamunuse himu semetei esa: elape. Elanase Keleso heneye kulu hanosene senawa ewakeye. Aluse, kiyewi sa:le napolo ema sela:pa:.

Apula: Alisitupulase koane sena kesale sala sopoke sita:newa kiyewi ka:lo napolo ima sela:pa:.

¹¹ Apula: Helotione na:ko: Yu senakeye. Kiyewi sa:le napolo ema sela:pa:.

Apula: sena semetei nowa Nasisase E koawemi sena kesale sita:newana kiyewi sa:le napolo ima sela:pa:.

¹² Apula: Talafina Talafosa ka:tawa Piseiki Koteyewi nano timinisewa penanose timinisenase ka:ko:la kiyewi sa:le napolo a:ma sela:pa:.

Pesese ewa Piseiki Yesuyewi nano timinisewa, penanose timinisenase ewa neyewi Kelesowemi kulu hapa ne atekeye. Aluse, kiyewi sa:le napolo ema sela:pa:.

¹³ Lufase ewa Keleso sena hekeya napolo senakeye. Ewala ene e ama amowana kiyewi sa:le napolo a:ma sela:pa:.. Ene e ama amowa ni ama epapulakeye.

¹⁴ Asinikilitasewala, Felekonewala, Hemisiwala, Patalopasewala, Hemasewala, kiwalapulu Kelesowemi kulu hapa ke ma:e ate kilipe kekenepela: Kotema wapilise sita:newana, iwa sopoke kiyewi sa:le napolo ima sela:pa:.

¹⁵ Filolokasewala, Yuliawala, Neliasewala, Neliase e atewala, Olimipasewala, Kelesowemi sena kesale sopoke kekenepela: Kotema wapilise

sita:newana iwa sopoke kiyewi sa:le napolo ima sela:pa:.

¹⁶ Kiyewi kilipe kemi Kelesowemi himu hapawa epelese minita:pa:.

Aputa: Kelesowemi kulukulu koane sopoke peleya: weyemi kalikalila sita:neyawa kima sa:le napolo e selalo.

“Mokopo Selesene Senayewi Solo Se Tiye Miwa Ta:tapa.” Au Seyawa Wekeye

¹⁷ Ne ma:ela:o, ne solo we seli ta: tiyapola: matanepa:.. Kote sowa kima se tiye kinapita: kiyewi topukeye. Ta: tiyapitekiwa potapola: matanesaleko, mokopo selesene senayewi Kote hene solo amowa iya:pela:, iyewi ilipe mokopo sowa se tiye kinise kiwa alasilalakeye. Iyewi mokopo solo kinisenase sena kesale nokamoke Kelesowa iya:peyakeye. Mokopo solo kinakamokiwa Keleso sena kesale noka takalese kalikalila sitalakeye. Alake mokopo selesene senawa kiwa aloye tiye sita:latipa:.. ¹⁸ Mokopo selesene senayewi Piseiki Kelesoyewi timinisewa hene heneye matiminikeye. Iyewi ili matana epelese timinisekeye. Mane alusene napowa takalepela: eta: matanesema senayewi hele matanepela: ili solo amowa kulu hamonite iyewi sukulu tiye sele inise, hopo selese mokopo selesekeye. Keleso enawa kulu hanose tima:pekitise iyewi mokopo selesekeye.

¹⁹ Aputa: Kote sowa kiwa ta: tiwa sena kesale sopoke topukeye. Topunase kima neyewi epelekeye. Yemiwa kiyewi Kote solo ta: ti kamona ikila sopoke kiyewi mane napolo tima:na:

tima:na: mouwa takalepela: matanemita:keye. Alake, Mane olokeyatelawa eta: matanamake ke-poliyetimita:keye. ²⁰ Setene penaiyawa Koteyewi komaiyemakemi toliyetiyaposakeye. Setenewa kili onatuyewi onapela: feselesewa amunuse, Koteyewi Setene ewa toliyetiyaposakeye. Aluse himu hopola elaka mouwa Kote Ene ekeye. Piseiki Yesuyewi mokopo seseleseyawewi kiwa sesemita: neyewi kulukulula:la:keye.

Sena Noka Polewalapulu Ilipe Sita:ne Emiwa Lome Sitiwemi Sena Sita:newa Sa:le Napolo Selalo.

²¹ Timotiyewi Yesu Kelesopela: newanapulu na:nipe timiya:sela:, eyewi kima sa:le napolo e selalo, au selakeye. Lusiasewala, Yesonewala, Sosepatawala, niyewi sopoke Yu sena kima sa:le napolo e selalo au selakeye.

²² Neyewi, Tetease, sawi weyamowa Pole ewamopela: momatekeye. Newala Piseiki Yesuwa himu semetei matanepela: ela:, kima sa:le napolo selakeye.

²³ Keasewala kiwa sa:le napolo e selalo au selakeye. Kease newa seselese silinase, e koawemi newa elakeye. E koawemi Yesu Kelesowemi kulu hapa sena kesale kulukuluma:na:pela: kekenanakeye. Aputa: Elatase siti weyemi takese moweni tuwatesene sena pota: elakeye. Ewala kiwa sa:le napolo e selalo, au selakeye. Apula: Kelesowemi kulu hapa sena nini ne ma:e Kotasewala kiwa sa:le napolo e selalo au selakeye. ²⁴ Nini Piseiki Yesu Kelesoyewi kiwa

sopoke himuwemi mokopo sesemita: matanek-eye. Henekeye.

Poleyewi Kote Unuwa Me Wapiyawa Wekeye

²⁵ Puwano ikila sopoke Koteyewi auma:na: seyawa mupapokeye. Yemiwa Yu senama tela kiyewi potapola: matanemita: hokato waiyak-eye. Hokato waiyawa Yesu Kelesokeye. Yesu Kelesowa neyewi se tiye kinapita: kiyewi ta: tiyapola: heneye penanose matanemita: Koteyewi sesepesakeye. ²⁶ Mupapo kamunuse yemiwa nima Eyewi timinisene senama hokato seyakeye. Hokato selapita: Yu senama tela sopoke solo amowa matanemita: niyawa seselese se tiye kinakeye. Puwano fa:nemi sepatosene senayewi Kote pukawemi momateyawa niyawa se tiye kinakeye. Iyewi Yesu Kelesowa auma:na: seyawa se tiye kinakeye. Kote Ene kokolo kao elakeye. Eyewi E sowa niyewi se tiye miya:na:pela: niwa hamona seyakeye. Yu senama telayewi ta: tiyapola:, Yesuma himu semetei esa: matanemita:, se tiye miya:na:pela: hamona seyakeye. ²⁷ Hamone e selapita: Kote semeteikeye. Nano ketea sopoke matanesene mouwala Kote semeteikeye. Alake niwa sesemita: Eyewi Yesuwa peleya: weyemi hamona seyakeye. Alanase Kote Ene unuwa solo se wapiyakeye. Yemiwala sikapewala wapolise kao sitalaposakeye. Henekeye.

Kokolo Kao Tesene Solo
The New Testament in the Kasua language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kasua long Niugini
copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kasua

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

1fcf9769-caef-5efb-8a54-c50b46922376